

Briuselis, 2026 m. liepos 22 d.
(OR. en)

11674/26

FREMP 239
JAI 965
AG 114
POLGEN 189

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2026 m. liepos 17 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2026) 900 final
Dalykas:	KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI 2026 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita Teisinės valstybės padėtis Europos Sąjungoje

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2026) 900 final.

Pridedama: COM(2026) 900 final

Brussels, 2026 07 17
COM(2026) 900 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

2026 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita

Teisinės valstybės padėtis Europos Sąjungoje

{SWD(2026) 901 final} - {SWD(2026) 902 final} - {SWD(2026) 903 final} -
 {SWD(2026) 904 final} - {SWD(2026) 905 final} - {SWD(2026) 906 final} -
 {SWD(2026) 907 final} - {SWD(2026) 908 final} - {SWD(2026) 909 final} -
 {SWD(2026) 910 final} - {SWD(2026) 911 final} - {SWD(2026) 912 final} -
 {SWD(2026) 913 final} - {SWD(2026) 914 final} - {SWD(2026) 915 final} -
 {SWD(2026) 916 final} - {SWD(2026) 917 final} - {SWD(2026) 918 final} -
 {SWD(2026) 919 final} - {SWD(2026) 920 final} - {SWD(2026) 921 final} -
 {SWD(2026) 922 final} - {SWD(2026) 923 final} - {SWD(2026) 924 final} -
 {SWD(2026) 925 final} - {SWD(2026) 926 final} - {SWD(2026) 927 final} -
 {SWD(2026) 928 final} - {SWD(2026) 929 final} - {SWD(2026) 930 final} -
 {SWD(2026) 931 final}

1. ĮVADAS

Teisės viršenybė yra Europos projekto, kaip vienos iš vertybių, kuriomis grindžiama Europos Sąjunga, pagrindas. ES klestėjimas, saugumas ir demokratinis atsparumas priklauso nuo pagarbos teisės viršenybei ir Sąjungos bendroms vertybėms. Europiečiai mano, kad demokratija, žmogaus teisės ir teisės viršenybė yra vienos didžiausių ES stiprybių¹. Tuo metu, kai tarptautinei taisyklėmis grindžiamai tvarkai, pagrindinėms teisėms ir demokratinėms sistemoms daromas vis didesnis spaudimas, šių vertybių apsauga yra kaip niekad svarbi. Griežti teisės viršenybės standartai yra labai svarbūs ne tik siekiant išlaikyti piliečių pasitikėjimą viešosiomis institucijomis, užtikrinti jų teisių apsaugą ir remti demokratiją, bet ir stiprinti Europos patrauklumą investicijoms ir verslo veiklai bei didinti ilgalaikį Sąjungos konkurencingumą.

Nuo 2020 m., kai buvo pradėta rengti teisinės valstybės principo taikymo ataskaita, ji tapo nusistovėjusia priemone, o jos rekomendacijos dėl glaudesnio bendradarbiavimo su valstybėmis narėmis per visą metinį ciklą vis dažniau veikia kaip reformų varomoji jėga. Praėjusiais metais pradėta skirti daugiau dėmesio bendrosios rinkos aspektui, o tai atspindi pagrindinį teisės viršenybės vaidmenį užtikrinant teisinį tikrumą ir nuspėjamą aplinką, kurioje įmonės galėtų vienodomis sąlygomis gauti naudos iš bendrosios rinkos visoje Sąjungoje.

Tebesitęsiant geopolitiniam nestabilumui, teisės viršenybės propagavimas ir apsauga už Sąjungos ribų tebėra vienas iš pagrindinių strateginių Sąjungos tikslų. Plėtros šalių ir ES valstybių narių dalyvavimas rengiant teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą ir laipsniškas papildomų plėtros partnerių įtraukimas, kai jos tam pasirengusios², toliau remia jų reformų pastangas tvirtai ir negrįžtamai įtvirtinti teisinę valstybę prieš įstojimą ir užtikrinti, kad šie aukšti standartai būtų išlaikyti po įstojimo.

Ataskaitoje pateikiamas metinis teisės viršenybės padėties kiekvienoje ES valstybėje narėje vertinimas yra vienas bendras ataskaitos taškas, kuriuo prisidedama prie ES ir valstybių narių dialogo ir tarpusavio pasitikėjimo. Jos rekomendacijomis siekiama padėti valstybėms narėms imtis veiksmų vykdant reformas, kuriomis sprendžiamos pagrindinės problemos ir stiprinama teisinė valstybė, o tai prisideda prie teigiamos reformų dinamikos kūrimo³. Ataskaitos išvados taip pat yra informacijos šaltinis taikant kitas priemones, visų pirma Sąlygų reglamentą⁴. Esminis ataskaitos vaidmuo skatinant reformas, remiant gerą valdymą ir užtikrinant, kad teisės viršenybės problemos būtų sprendžiamos prevenciškai, taip pat atsispindi Komisijos pasiūlyme dėl kitos daugiametės finansinės programos (DFP)⁵.

¹ 2025 m. rugsėjo mėn. greitojoje „Eurobarometro“ apklausoje Nr. 569 „Iššūkiai ir prioritetai ES“ europiečiai nurodė, kad pagarba demokratijai, žmogaus teisėms ir teisės viršenybei yra pagrindiniai ES privalumai (36 proc.).

² Nuo 2024 m. į ataskaitą įtrauktos Albanija, Juodkalnija, Serbija ir Šiaurės Makedonija. Šalys pasirinktos atsižvelgiant į jų atitinkamo stojimo proceso pažangą arba pažangą, susijusią su jų pasirengimo teisės viršenybės srityje lygiu.

³ 47 proc. 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje pateiktų rekomendacijų visiškai arba iš dalies įgyvendintos.

⁴ 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2020/2092 dėl bendro Sąjungos biudžeto apsaugos sąlygų režimo.

⁵ COM(2025) 570 *final*.

2. TEISĖS VIRŠENYBĖS UŽTIKRINIMAS. POKYČIAI IR VEIKSMAI ES LYGMENIU

Teisinės valstybės principo taikymo ataskaita yra vienas pagrindinių ES teisės viršenybės struktūros ramsčių⁶. Šią struktūrą sudaro įvairios priemonės, kuriomis siekiama skatinti, saugoti ir puoselėti teisės viršenybę visoje Sąjungoje. Ataskaitos tikslai – **skatinti** tvirtą teisės viršenybės kultūrą, **užkirsti kelią** teisės viršenybės problemų atsiradimui ir veiksmingai **reaguoti** į rimtas ir nuolatinės problemas.

2.1. *Integruotas teisinės valstybės ciklas*

2025 m. pranešime apie Sąjungos padėtį Pirmininkė U. von der Leyen paragino sukurti **integruotą metinį teisinės valstybės ciklą**, grindžiamą bendru tempu, aiškiais orientyrais ir visų ES institucijų indėliu. Institucijos turi bendrą pareigą pagal savo atitinkamas prerogatyvas padėti skatinti ir puoselėti teisės viršenybę. Per šių metų teisinės valstybės ciklą Komisija siekė toliau stiprinti bendradarbiavimą su Europos Parlamentu ir valstybėmis narėmis, stiprindama informavimo veiklą ir koordinavimą.

Ataskaita rengiama nuosekliai ir intensyviai bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais nacionaliniu ir ES lygmenimis⁷. Ja raginama dėti nuolatinės ir tikslinės pastangas, kad būtų sprendžiamos joje nustatytos problemos, remiantis bendru supratimu. Ja taip pat skatinamas valstybių narių tarpusavio bendradarbiavimas, taip pat bendradarbiavimas su Komisija, tarptautinėmis organizacijomis ir subjektais, pavyzdžiui, Europos Tarybos Venecijos komisija, skatinant reformas, grindžiamas tinkamiausiais sprendimais, kartu atsižvelgiant į konkrečias nacionalines aplinkybes ir teises tradicijas.

Komisija glaudžiai bendradarbiauja su valstybėmis narėmis tiek politiniu, tiek techniniu lygmenimis, be kita ko, siekdama pagerinti rekomendacijų įgyvendinimo stebėjimą ir tolesnius veiksmus. Šis aktyvesnis dalyvavimas leidžia jai remti reformų įgyvendinimą, stebėti pažangą visus metus ir užtikrinti, kad rekomendacijos toliau būtų glaudžiai suderintos su pokyčiais vietoje. Techniniu lygmeniu reguliarius **Teisinės valstybės kontaktinių asmenų tinklo** posėdžiai yra forumas, kuriame keičiamasi patirtimi ir aptariami teisinės valstybės principo taikymo ataskaitose iškelti bendro intereso klausimai⁸. Vienas pagrindinių ataskaitos informacijos šaltinių – valstybių narių valdžios institucijų pateikta informacija.

Politiniu lygmeniu **dialogas teisinės valstybės klausimais** Bendrųjų reikalų taryboje dar labiau įsitvirtino kaip valstybių narių politinių mainų teisinės valstybės klausimais forumas⁹. Šis forumas veikia kaip platforma, skirta konstruktyviam dialogui dėl geriausios praktikos ir diskusijoms apie tai, kaip pašalinti trūkumus, remiantis teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Nuo 2024 m. plėtros šalių, įtrauktų į teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, ministrai dalyvauja šiuose dialoguose kartu su valstybių narių ministrais¹⁰. Teisingumo ir

⁶ Be teisinės valstybės priemonių rinkinio, kitos priemonės (išsamiau aprašytos toliau), be kita ko, yra ES teisingumo rezultatų suvestinė, Europos semestras, ES finansinė parama struktūrinėms teisės viršenybės reformoms ir pilietinei visuomenei, pažeidimo nagrinėjimo procedūros, ES sutarties 7 straipsnyje numatytas mechanizmas, skirtas šiuose teisės viršenybės pažeidimams šalinti, Tarybos metiniai struktūriniai dialogai teisės viršenybės klausimais ir biudžeto apsaugos priemonės pagal dabartinę daugiametę finansinę programą.

⁷ Šių metų ataskaitai parengti surengta daugiau kaip 600 posėdžių.

⁸ Viena iš keitimosi gerąja praktika temų buvo nacionalinio lygmens iniciatyvos, kuriomis siekta didinti informuotumą apie teisės viršenybę ir skatinti įdarbinimą teisminėse institucijose.

⁹ 2025 m. rugsėjo mėn. Bendrųjų reikalų taryba surengė horizontaliąją diskusiją dėl pokyčių teisės viršenybės srityje, o 2025 m. lapkričio mėn. ir 2026 m. sausio bei gegužės mėn. – konkrečioms šalims skirtas diskusijas.

¹⁰ 2025 m. rugsėjo 16 d. Bendrųjų reikalų tarybos posėdyje Albanijos, Juodkalnijos, Serbijos ir Šiaurės Makedonijos ministrai dalyvavo keičiantis nuomonėmis dėl teisės viršenybės savo šalyse.

vidaus reikalų taryba taip pat toliau svarstė aktualius teisės viršenybės klausimus kiekvieną šešių mėnesių pirmininkavimo Tarybai laikotarpi¹¹. 2025 m., pirmininkaujant Danijai, Taryba surengė neformalų kultūros ir žiniasklaidos ministrų posėdį, kuriame buvo paskelbta deklaracija, kurioje pabrėžiama **laisvos, nepriklausomos ir įvairios žiniasklaidos svarba**¹². 2026 m. gegužės mėn. Bendrųjų reikalų tarybos posėdyje visos valstybės narės pritarė 2023 m. pirmininkaujančios valstybės narės išvadoms dėl kasmetinio dialogo teisinės valstybės klausimais vertinimo¹³.

Europos Parlamentas toliau svariai prisidėjo prie metinio teisinės valstybės ciklo – rengė reguliarias diskusijas plenariniame posėdyje ir komitete, taip pat padėjo didinti teisės viršenybės klausimų matomumą ES ir nacionaliniu lygmenimis. 2025 m. Parlamentas paankstino pranešimo savo iniciatyva dėl Komisijos teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos rengimo laiką, kad būtų sudarytos sąlygos labiau integruotam ciklui. Svarbu skatinti Komisijos teisinės valstybės priemonių rinkinio ir kitų esamų iniciatyvų sinergiją, siekiant užtikrinti, kad metinis teisinės valstybės ciklas būtų dar veiksmingesnis padedant valstybėms narėms įgyvendinti pozityvias reformas, o Komisija toliau bendradarbiaus su Parlamentu ir Taryba, kad pagerintų ir sustiprintų dialogą dėl to ciklo. Tomis aplinkybėmis ji palankiai vertina Parlamento LIBE komiteto [Demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių stebėsenos grupės \(DRFMG\)](#) darbą. Ji yra vertingas forumas tiek horizontaliosioms, tiek konkrečioms šalims skirtoms diskusijoms, kuriose Komisija toliau aktyviai dalyvaus, be kita ko, padėdama rengti teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą ir imtis tolesnių veiksmų, susijusių su jos rekomendacijomis.

Diskusijos dėl teisės viršenybės buvo tęsiamos ir kituose forumuose. **Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas** surengė šeštąją metinę konferenciją pagrindinių teisių ir teisinės valstybės klausimais. Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su Pagrindinių teisių agentūra, surengė kelis **nacionalinius dialogus teisinės valstybės klausimais**¹⁴. Šie dialogai yra svarbi tolesnių veiksmų proceso dalis, suburianti įvairius nacionalinius suinteresuotuosius subjektus ir valdžios institucijas, siekiant juos aktyviau įtraukti į tolesnius veiksmus, susijusius su teisinės valstybės principo taikymo ataskaita, įskaitant jos rekomendacijų įgyvendinimą.

Teisinės valstybės principo taikymo ataskaita toliau skatina glaudesnę bendradarbiavimą su **pilietine visuomene ir kitais suinteresuotaisiais subjektais**. Pilietinės visuomenės organizacijos ir profesinės grupės, atstovaujančios teisėjams, prokurorams, advokatams ir žurnalistams, atlieka svarbų vaidmenį skatinant ir apsaugant teisės viršenybę. Jų ekspertinės žinios ir praktinės įžvalgos yra labai svarbios siekiant užtikrinti, kad teisinės valstybės principo taikymo ataskaita būtų išsami ir pagrįsta faktais.

2.2. Parama teisės viršenybei ES biudžeto lėšomis

Teisės viršenybė yra labai svarbi Europos ekonomikos veikimui, visų pirma bendrajai rinkai, kuri grindžiama veiksmingomis teisingumo sistemomis, tvirtomis kovos su korupcija

¹¹ 2025 m. spalio mėn. ir 2026 m. kovo mėn. Teisingumo taryba aptarė politinį dalyvavimą ir advokatų nepriklausomumą.

¹² Deklaracija dėl kultūros ir žiniasklaidos, kaip mūsų Europos demokratijos apsaugos priemonės, būtinumo, 2025 m. lapkričio 4 d., paskelbta adresu [declaration-on-the-necessity-of-culture-and-media.pdf](#).

¹³ Vengrija pritarė pirmininkaujančios valstybės narės išvadoms.

¹⁴ 2025 m. lapkričio mėn. Čekijoje buvo surengtas nacionalinis dialogas teisinės valstybės klausimais dėl teisingumo sistemos veiksmingumo. 2026 m. sausio mėn. Kroatijoje buvo surengtas nacionalinis dialogas teisinės valstybės klausimais dėl žiniasklaidos laisvės ir pliuralizmo. Daugiau informacijos apie dialogus: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/annual-rule-law-cycle/national-rule-law-dialogues_en?prefLang=lt.

sistemomis ir patikima teisėkūra. Todėl teisės viršenybės klausimams vis daugiau dėmesio skiriama Europos semestre ir ES teikiant paramą investicijoms ir nacionalinėms reformoms.

[Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė](#) parodė, kaip ES biudžetas gali padėti skatinti teisės viršenybės reformas valstybėse narėse, be kita ko, siekiant stiprinti teismų sistemas, spartinti skaitmenizaciją siekiant didesnio veiksmingumo, gerinti teismų infrastruktūrą, stiprinti kovos su korupcija institucijas ir gerinti teisėkūros kokybę. Ne mažiau kaip dvidešimt viena valstybė narė su teisės viršenybe susijusius įsipareigojimus įtraukė į savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus¹⁵. Pagal šiuos įsipareigojimus nustatytos maždaug 285 tarpinės reikšmės ir tiksliniai rodikliai, atitinkantys 75 reformas ir 36 investicijas, kuriomis siekiama stiprinti teisinę valstybę ir kurios palaipsniui baigiamos įgyvendinti¹⁶. Pavyzdžiui, teismų veiksmingumo didinimas pertvarkant teismus arba kovos su korupcija pastangų aktyvinimas stiprinant institucijas, kurios daugiausia dėmesio skiria kovai su korupcija. Iš viso šių priemonių vertė viršija 3 mlrd. EUR. Kai kuriais ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planais taip pat skatinama tobulinti teisėkūros procesą, pavyzdžiui, įpareigojant rengti viešas konsultacijas ir poveikio vertinimus. Tam tikrais atvejais ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane numatyti su teisės viršenybe susiję įsipareigojimai buvo laikomi būtinais siekiant apsaugoti ES finansinius interesus, todėl jų laikymasis yra būtina sąlyga norint gauti bet kokią išmoką pateikus mokėjimo prašymą¹⁷.

Remiantis patirtimi, įgyta finansuojant teisės viršenybės reformas pagal dabartinę DFP ir priemonę „NextGenerationEU“, Komisijos pasiūlymu dėl [2028–2034 m. daugiamečių finansinės programos \(DFP\)](#) sustiprinamas teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos rekomendacijų ir finansinės paramos ryšys. Griežtų teisės viršenybės apsaugos priemonių ir paramos investicijoms bei reformoms derinys padės apsaugoti ES biudžetą ir užtikrinti, kad juo būtų veiksmingai prisidedama prie teisės viršenybės stiprinimo ES.

Remiantis Komisijos pasiūlymu dėl kitos DFP, [nacionalinės ir regioninės partnerystės planai \(NRP planai\)](#) sudarys bendrą nuoseklią sistemą valstybių narių ir regionų įgyvendinamiems ES fondams. Sąjungos vertybių, įskaitant teisinės valstybės principą, puoselėjimas pagal ES sutarties 2 straipsnį yra bendras šios sistemos tikslas. Komisija pasiūlė, kad NRP planais būtų sprendžiamos ES politikos orientacinėje sistemoje nustatytos problemos, įskaitant problemas, nustatytas teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje, Europos semestre ir konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose. Todėl tikimasi, kad valstybės narės, vadovaudamosi ataskaita ir joje pateiktomis į rezultatus orientuotomis rekomendacijomis, savo planuose numatys investicijas ir reformas, kuriomis apsaugoma ir stiprinama teisės viršenybė ir kurios apima tokias sritis kaip teisingumo sistemų stiprinimas, kovos su korupcija sistemos, žiniasklaidos pliuralizmas ir veiksminga stabdžių ir atsvarų sistema. Tokios reformos taip pat gali prisidėti prie geresnio valdymo didinant viešojo administravimo, įskaitant teismines institucijas, veiksmingumą ir valstybių narių, regionų ir vietos bendruomenių valdžios institucijų bei

¹⁵ Reformas ir investicijas, susijusias su teisine valstybe, įsipareigojo įgyvendinti 21 valstybė narė: Belgija, Bulgarija, Čekija, Graikija, Ispanija, Kroatija, Italija, Kipras, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Vengrija, Malta, Nyderlandai, Austrija, Lenkija, Portugalija, Rumunija, Slovėnija, Slovakija ir Suomija.

¹⁶ Pagal EGADP reglamentą, reformos ir investicijos turi būti įgyvendintos iki 2026 m. rugpjūčio 31 d., o visi mokėjimai turi būti atlikti iki 2026 m. gruodžio 31 d. Komisija vertina, kaip laikomasi sutartų tarpinių reikšmių, remdamasi valstybių narių pateiktais duomenimis, kuriais grindžiami jų mokėjimo prašymai. Pagal taikytinus finansavimo susitarimus ir paskolų susitarimus valstybės narės iki 2026 m. rugsėjo 30 d. turi pateikti likusius mokėjimo prašymus, o po to Komisija ketina ne vėliau kaip 2026 m. lapkričio 20 d. pateikti preliminarų vertinimą, kaip siekiama tarpinių reikšmių ir tikslinių rodiklių.

¹⁷ Papildant griežtas apsaugos priemones, kuriomis ES finansiniai interesai apsaugomi nuo rizikos, susijusios su teisės viršenybės pažeidimais, visų pirma 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2020/2092 dėl bendro Sąjungos biudžeto apsaugos sąlygų režimo, kuris bus toliau taikomas pasibaigus dabartiniam ilgalaikiam ES biudžetui. Taip pat žr. 2.4 skirsnį.

suinteresuotųjų subjektų institucinius gebėjimus. Teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje dėmesys bendrajai rinkai kartu su Europos semestru¹⁸ taip pat padės valstybėms narėms NRP planuose nustatyti remtinas teisės viršenybės reformas, kurios yra ekonomiškai svarbios, įskaitant reformas, kurios dar turi būti įgyvendintos pagal dabartinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus. Pateiktus NRP planus Komisija ir valstybės narės aptars atsižvelgdamos į reformų tarpines reikšmes ir tikslinius rodiklius. Siekdama padėti valstybėms narėms nustatyti investicijas ir teisės viršenybės reformas, kurios gali būti remiamos pagal planus, ir teikti joms pirmenybę, **šioje 2026 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje Komisija toliau konsolidavo savo rekomendacijas, kad jos būtų tikslingesnės ir veiksmingesnės.** Rekomendacijomis siekiama nustatyti pagrindinius klausimus ir problemas, kuriuos reikia spręsti, kartu paliekant valstybėms narėms galimybę lanksčiai spręsti, kaip pasiekti šiuos rezultatus, atsižvelgiant į jų nacionalinę teisinę ir institucinę sistemą.

Siūlomame reglamente taip pat numatytos griežtos apsaugos priemonės, kuriomis užtikrinama, kad įgyvendinant NRP planus būtų **laikomasi teisinės valstybės principo ir ES pagrindinių teisių chartijos**, ir reikalaujama, kad valstybės narės laikytųsi šių pagrindinių principų visoje DFP. Norint gauti paramą pagal NRP planus, būtina laikytis horizontaliųjų sąlygų dėl teisės viršenybės ir pagrindinių teisių. Bet kuriuo planų įgyvendinimo metu ir pasikeitus nuomonėmis su atitinkamomis valstybėmis narėmis bus galima blokuoti mokėjimus valstybei narei už konkrečias priemones, kurioms daromas poveikis, jei šios horizontaliosios sąlygos nėra arba nebėra tenkinamos¹⁹. Teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos informacija bus naudojama kaip vienas iš šaltinių, padėsiančių Komisijai įvertinti, kaip laikomasi horizontaliųjų sąlygų, atsižvelgiant į nustatytą vaidmenį, kuris tenka teisinės valstybės principo taikymo ataskaitai, kaip priemonei teisės viršenybės problemoms ir reformų prioritetams nustatyti taikant faktais grindžiamą procesą, kurio pagrindą sudaro dialogas su valstybėmis narėmis. Tačiau nebus **jokio automatinio ryšio** tarp Teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos rekomendacijų ir NRP planų patvirtinimo, taip pat ryšio su šių horizontaliųjų sąlygų laikymosi vertinimu, kuriame taip pat reikia nustatyti (galimą) nustatytų trūkumų poveikį fondų įgyvendinimui.

ES turi kitų **finansavimo šaltinių**, kad padėtų stiprinti teisminių institucijų, žiniasklaidos ir pilietinės visuomenės gebėjimus užtikrinti teisės viršenybę. Pagal dabartinę DFP tai apima tokias programas kaip Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programa, 2021–2027 m. Teisingumo programa, „Europos socialinis fondas +“ ir programa „Kūrybiška Europa“. Pagal kitą DFP ši parama bus padidinta, įskaitant paramą būtinam pilietinės visuomenės organizacijų darbui stebint, kaip užtikrinama teisės viršenybė, atskleidžiant korupciją ir raginant imtis reformų. Pagal Komisijos pasiūlymą naujosios [Teisingumo programos](#) biudžetas būtų per tris kartus didesnis ir daugiau dėmesio bus skiriama teisingumo sistemų skaitmenizacijai. Be to, pagal naująją [programą „AgoraEU“](#), kurios siūlomas biudžetas yra apie 8,6 mlrd. EUR, parama kultūrai, žiniasklaidai, teisėms ir vertybėms būtų sutelkta į vieną sistemą, siekiant stiprinti demokratinį dalyvavimą, visuomenės atsparumą, žiniasklaidos laisvę, pagrindines teises, lygybę ir teisės viršenybę visoje ES.

¹⁸ Atitinkamose Europos semestro konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose, be kita ko, nagrinėjami klausimai, susiję su teismų veiksmingumo didinimu ir kovos su korupcija priemonėmis. Žr. komunikatą „2026 m. Europos semestras. Pavasario dokumentų rinkinys“. COM(2026) 200 *final*.

¹⁹ Komisija pasiūlė, kad tais atvejais, kai sąlygos netenkinamos, valstybės narės vis tiek turi tęsti mokėjimus galutiniais paramos gavėjams, o dėl nepašalintų pažeidimų prarastos sumos gali būti perskirstytos kitoms Sąjungos priemonėms ar programoms, įgyvendinamoms taikant tiesioginį ar netiesioginį valdymą.

2.3. *Teisės viršenybės skatinimas ir apsauga įgyvendinant ES politiką ir teisės aktus*

Teisinės valstybės principo taikymo ataskaita buvo varomoji jėga rengiant naują ES politiką ir teises priemones įvairiose srityse, apimančiose teisingumą, žiniasklaidos pliuralizmą ir kovą su korupcija.

Parama valstybėms narėms įgyvendinant naujas žiniasklaidos laisvės taisykles

Nuo 2025 m. rugpjūčio 8 d. taikoma didžioji dauguma [Europos žiniasklaidos laisvės akto](#) nuostatų. Į Europos žiniasklaidos laisvės aktą įtrauktos konkrečios nuostatos dėl skaidraus ir sąžiningo valstybinės reklamos paskirstymo, žiniasklaidos nuosavybės skaidrumo, nepriklausomo visuomeninės žiniasklaidos veikimo ir finansinių išteklių prieinamumo, kad ji galėtų teikti viešąsias paslaugas. Juo taip pat nustatomos žurnalistikos šaltinių ir konfidencialių ryšių apsaugos priemonės. Praėjusiais metais buvo vykdoma intensyvi veikla, kurioje dalyvavo Europos Komisija ir valstybių narių valdžios institucijos, siekdamos užtikrinti nacionalinės teisės aktų ir praktikos suderinimą šiose itin svarbiuose srityse, kurios taip pat yra labai svarbios teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos žiniasklaidos ramsčiui. 2025 m. gruodžio mėn. Komisija ėmėsi pirmųjų veiksmų, kad užtikrintų Europos žiniasklaidos laisvės akto vykdymą²⁰. Kadangi Europos žiniasklaidos laisvės aktas dabar beveik visapusiškai taikomas²¹, tolesni veiksmai, susiję su klausimais, kurie visapusiškai įtraukti į Europos žiniasklaidos laisvės aktą pagal 2025 m. rekomendacijas, bus užtikrinti su Komisijos pagalba valstybėms narėms taikant Europos žiniasklaidos laisvės aktą ir šio teisės akto vykdymo užtikrinimu. Tačiau teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje toliau bus stebimi reikšmingi pokyčiai šiose srityse ir pranešama apie jų poveikį.

Žurnalistų apsauga ES

Siekdama apsaugoti žurnalistus, žmogaus teisių gynėjus ir kitus viešuose debatuose dalyvaujančius subjektus nuo piktnaudžiavimo procesinėmis teisėmis, kuriuo siekiama nuslopinti jų dalyvavimą sprendžiant viešojo intereso klausimus, Komisija toliau bendradarbiavo su valstybėmis narėmis, kad padėtų joms į nacionalinę teisę perkelti ir įgyvendinti naująją [Kovos strateginiais ieškiniais dėl visuomenės dalyvavimo direktyvą](#). Direktyvoje nustatytos būtiniausios procesinės apsaugos nuo piktnaudžiaujamojo pobūdžio ieškinių prieš žurnalistus, žmogaus teisių gynėjus ir kitus asmenis, dalyvaujančius tarpvalstybiniuose civiliniuose procesuose, priemonės²². Nors pagal direktyvą reikalaujama, kad valstybės narės nustatytų kovos su strateginiais ieškiniais dėl visuomenės dalyvavimo apsaugos priemones tarpvalstybiniais atvejais, kelios valstybės narės tokias apsaugos priemones ėmėsi taikyti ir vidaus byloms, o tai padeda didinti teisinį tikrumą ir stiprinti strateginių ieškinių dėl visuomenės dalyvavimo taikinių apsaugą visose srityse, laikantis Komisijos rekomendacijos dėl kovos su strateginiais ieškiniais dėl visuomenės dalyvavimo²³. Vadovaudamasi šia rekomendacija, kelios valstybės narės taip pat dekriminalizavo garbės ir orumo įžeidimą – tai svarbus žingsnis siekiant apriboti teisės aktų dėl garbės ir orumo įžeidimo taikymą procesuose, kurie gali turėti atgrasomąjį poveikį viešoms diskusijoms ir dalyvavimui. 2026 m. gegužės mėn. Komisija surengė aukšto lygio renginį, kuriame suteikė įgaliojimus

²⁰ Komisija, priėmusi oficialų pranešimą, pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūrą prieš Vengriją; ji taip pat ėmėsi tolesnių veiksmų su keliomis valstybėmis narėmis – organizuoti administraciniai arba pirminiai dialogai.

²¹ Europos žiniasklaidos laisvės akto 20 straipsnis bus pradėtas taikyti nuo 2027 m. gegužės 8 d.

²² Šiame etape kelios valstybės narės pranešė Komisijai apie visišką teisės akto perkėlimą į nacionalinę teisę, o kelios kitos valstybės narės yra padariusios didelę pažangą teisėkūros procese.

²³ Papildant direktyvą, 2022 m. Rekomendacijoje dėl kovos su strateginiais ieškiniais dėl visuomenės dalyvavimo valstybės narės raginamos sukurti platesnę apsaugos priemonių sistemą, kuri apimtų ir vidaus bylas bei visas teisės sritis, taip pat mokymą, informuotumo didinimą, paramą aukoms ir duomenų rinkimą.

atnaujintai Kovos su strateginiais ieškiniais dėl visuomenės dalyvavimo ekspertų grupei ir pradėjo kovos su strateginiais ieškiniais dėl visuomenės dalyvavimo rekomendacijos peržiūrą. Kaip pabrėžta ir ankstesnėse ataskaitose, daugelis valstybių narių jau ėmėsi konkrečių veiksmų strateginių ieškinų dėl visuomenės dalyvavimo problemai spręsti, be kita ko, rengdamos specializuotus mokymus, informuotumo didinimo iniciatyvas ir paramos mechanizmus, skirtus žurnalistams ir žmogaus teisių gynėjams. Kaip įsipareigota ir Europos demokratijos skydo iniciatyvoje, Komisija toliau remis palankesnę aplinką žurnalistams ir jų saugumą, taip pat kokybiškus naujienų pranešimus, be kita ko, atnaujindama [Rekomendaciją dėl žurnalistų saugumo](#).

Strateginė programa pilietinei visuomenei remti ir įgalinti

Komisija taip pat priėmė pirmąją [ES pilietinės visuomenės strategiją](#), kurioje pripažįstamas esminis pilietinės visuomenės vaidmuo puoselėjant ES vertybes, įskaitant teisės viršenybę, ir nustatoma atviros, saugios ir įgalinančios pilietinės erdvės veiksmų sistema. Strategijoje nustatyti konkretūs įsipareigojimai, susiję su trimis vienas kitą papildančiais tikslais: stiprinti bendradarbiavimą su pilietine visuomene, apsaugoti ir remti pilietinę visuomenę, taip pat užtikrinti tinkamą, tvarų ir skaidrų finansavimą. Joje siūlomi ES ir nacionalinio lygmens veiksmai glaudžiai bendradarbiaujant su partneriais, pilietinės visuomenės organizacijomis ir valstybėmis narėmis.

Naujos kovos su korupcija stiprinimo taisyklės

[Kovos su korupcija direktyvos](#) įsigaliojimas 2026 m. gegužės 31 d. buvo svarbus žingsnis siekiant apsaugoti mūsų demokratiją, ekonomiką ir institucijas nuo žalingo korupcijos poveikio. Naujosiomis taisyklėmis nustatoma moderni ir suderinta korupcijos prevencijos, aptikimo ir sankcijų už ją taikymo ES sistema. Komisija padės valstybėms narėms atitinkamas nuostatas į nacionalinę teisę perkelti iki termino – 2028 m. birželio 1 d.²⁴ Be to, Komisija šiemet planuoja priimti **ES kovos su korupcija strategiją**, kuria siekiama racionalizuoti ir geriau koordinuoti kovos su korupcija pastangas ES. ES kovos su korupcija tinklas išlieka bendradarbiavimo ir keitimosi gerąja praktika forumu, kuriame siekiama visoje ES skatinti sąžiningumą ir kovoti su korupcija²⁵.

Skaitmenizacija siekiant užtikrinti, kad teisingumo sistemos būtų veiksmingesnės, atsparesnės ir saugesnės

[Skaitmeninio teisingumo iki 2030 m. strategija](#) ir 2025 m. lapkričio mėn. priimta [2025–2030 m. teisininkų mokymo strategija](#) siekiama paspartinti nacionalinių teisingumo sistemų skaitmenizaciją, kad ES teisingumo sistemos taptų veiksmingesnės, atsparesnės ir saugesnės. Konkretūs veiksmai apima visapusiškos skaitmeninės prieigos prie teismų praktikos gerinimą, vaizdo konferencijų tobulinimą ir visiškai skaitmeninio tarpvalstybinio teismo proceso užtikrinimą. Tai turėtų padėti teismams užtikrinti greitesnę ir veiksmingesnę teisinę apsaugą, taip didinant augimą bei konkurencingumą, ir sumažinti nacionalinėms teisingumo sistemoms tenkančius biudžeto suvaržymus. Norint išnaudoti skaitmenizacijos potencialą, teisingumo srities specialistai turi įgyti atitinkamų įgūdžių, žinių ir informacijos.

Demokratijos, pagrindinių teisių ir finansinio vientisumo stiprinimas ES

Teisės viršenybė ir demokratija yra viena kitą stiprinančių vertybės. 2025 m. lapkričio mėn. priimta [Europos demokratijos skydo](#) iniciatyva atspindi patikimų institucijų, laisvų ir sąžiningų

²⁴ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2026/1021 dėl kovos su korupcija.

²⁵ Ataskaitiniu laikotarpiu įvyko du posėdžiai: 2025 m. spalio mėn. ir 2026 m. birželio mėn. Šiomis diskusijomis buvo prisidėta rengiant būsimą kovos su korupcija strategiją. Tinklas vienija ES valstybių narių, specialistų, pilietinės visuomenės, tarptautinių organizacijų ir ES institucijų bei agentūrų atstovus.

rinkimų, laisvos ir nepriklausomos žiniasklaidos, prisidedančios prie informacinės erdvės vientisumo, ir pilietinei visuomenei palankios aplinkos svarbą sveikai demokratijai. Joje pabrėžiamas tvirtas Komisijos įsipareigojimas didinti demokratinį atsparumą visoje Sąjungoje, kaip neatsiejamą jos darbo su kitomis ES institucijomis ir įstaigomis, ES valstybėmis narėmis, šalimis kandidatėmis bei potencialiomis kandidatėmis ir partneriais bei piliečiais, siekiant ginti ir puoselėti ES vertybes, elementą. Inicijatyvoje nustatyti veiksmai palaipsniui įgyvendinami iki 2027 m.

2026 m. metinėje **ES pagrindinių teisių chartijos taikymo ataskaitoje** daugiausia dėmesio bus skiriama nepriklausomų pagrindinių teisių įstaigų, t. y. nacionalinių žmogaus teisių institucijų, lygybės įstaigų ir ombudsmenų institucijų, vaidmeniui. Šie valstybės įgalioti subjektai propaguoja, saugo ir stebi pagrindines teises nacionaliniu lygmeniu, remia aukas ir prisideda prie tarptautinių ataskaitų žmogaus teisių klausimais teikimo. Remiantis [Chartijos strategija](#) ir jos [2025 m. laikotarpio vidurio peržiūra](#), ataskaitoje bus pabrėžtas jų vaidmuo nacionalinėse pagrindinių teisių sistemose ir formuojant ES politiką, be kita ko, teisės viršenybės apsaugos srityje.

Sąjungos finansinių interesų apsauga taip pat yra labai svarbi siekiant užtikrinti pasitikėjimą ES institucijomis ir platesne teisės viršenybės sistema. Šiomis aplinkybėmis dabar atliekama **ES kovos su sukčiavimu struktūros** peržiūra, o visi atitinkami subjektai aktyviai dalyvauja ieškant sprendimų, kaip sustiprinti Sąjungos finansinių interesų apsaugą. Atliekant peržiūrą daugiausia dėmesio skiriama tvirtesniai atgrasymui, sinergijos bei veiksmingumo didinimui ir dubliavimosi per visą kovos su sukčiavimu ciklą – nuo prevencijos ir nustatymo iki tyrimo, ištaisymo, sankcijų taikymo ir susigrąžinimo – vengimui.

Teisės viršenybės kultūros puoselėjimas

Vienas pagrindinių Komisijos tikslų – didinti Europos piliečių, nacionalinių valdžios institucijų ir atitinkamų suinteresuotųjų subjektų informuotumą apie teisės viršenybę, kuri yra sėkmingos demokratinės visuomenės pagrindas. 2026 m. gegužės mėn. Komisija pradėjo [kampaniją „Saugokime tai, kas svarbu“](#), kurioje daugiausia dėmesio skiriama demokratinėms principams ir siekiama didinti informuotumą apie pagrindines vertybes, susijusias su teisės viršenybe, įskaitant žiniasklaidos laisvę. Kelios valstybės narės įgyvendino informuotumo apie teisės viršenybę didinimo iniciatyvas, įskaitant teisės viršenybės savaitę Nyderlanduose ir Belgijoje, kad paskatintų viešas diskusijas²⁶.

Teisės viršenybė – plėtros proceso ir išorės veiksmų pagrindas

ES tebėra tvirtai įsipareigojusi ginti demokratinis principus ir teisės viršenybę, visų pirma atsižvelgiant į tebesitęsiantį Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą – akivaizdų tarptautinės teisės pažeidimą. Teisės viršenybė yra labai svarbi siekiant užtikrinti demokratinį atsparumą ir kovoti su išorės grėsmėmis, pavyzdžiui, užsienio vykdomu manipuliavimu informacija ir kišimusi (FIMI). Vykdydama išorės veiksmus ES siekia remti teisės viršenybę palaikydama dialogą ir bendradarbiaudama su šalimis partnerėmis, visų pirma kaimyniniuose regionuose.

ES plėtros politikos pagrindas yra vadinamieji pagrindiniai principai – demokratinė struktūrų konsolidavimas, teisės viršenybės užtikrinimas ir pagrindinių teisių apsauga²⁷. Pažanga šiose srityse yra atidžiai vertinama Komisijos metiniame plėtros dokumentų rinkinyje, o derybų pažangos kriterijus yra apčiuopiamos ir tvarios reformos. ES toliau glaudžiai bendradarbiauja

²⁶ Šia gerąja praktika buvo pasidalyta 2025 m. spalio 23 d. nacionalinių kontaktinių asmenų teisinės valstybės klausimais posėdyje.

²⁷ Tai tebėra stojimo derybų kertinis akmuo, kaip pabrėžiama peržiūroje plėtros metodikoje, išdėstytoje COM(2020) 57 final.

su Europos Taryba (įskaitant Europos Žmogaus Teisių Teismą, Venecijos komisiją, CEPEJ²⁸ ir GRECO²⁹) ir EBPO kovos su korupcija tinklu, kad padėtų plėtros partneriams prisiderinti prie Europos standartų; taip užtikrinama, kad reformos būtų patikimos ir ilgalaikės.

ES palaipsniui į teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą įtrauks daugiau plėtros partnerių (neskaitant keturių jau įtrauktų šalių), kai jos padarys pažangą per oficialų stojimo procesą. Šis požiūris sustiprina lūkesčius, kad aukšti teisės viršenybės standartai yra ne tik būtinos stojimo sąlygos, bet ir neatsiejama narystės ES dalis.

Teisės viršenybė taip pat yra **svarbi pagrindiniams ES paramos mechanizmom**, įskaitant Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonę, Moldovos reformų ir ekonomikos augimo priemonę ir Ukrainos priemonę. Bendra galimybė naudotis šiomis beprecedentėmis finansavimo priemonėmis priklauso nuo teisės viršenybės užtikrinimo, o išmokos priklauso nuo reformų darbotvarkės, kuria užtikrinami pagrindiniai principai, įgyvendinimo. Kalbant apie kitą DFP, vienas iš pagrindinių naujosios priemonės „Globali Europa“ tikslų yra visame pasaulyje puoselėti ir propaguoti Sąjungos vertybes ir interesus. Pagal šią priemonę bus toliau remiamos pilietinės visuomenės organizacijos, žmogaus teisės ir demokratija užsienyje, skiriant finansavimą tiek pagal jos geografinius, tiek pagal pasaulinius ramsčius ir aiškiai akcentuojant gerą valdymą ir teisės viršenybę. Pablogėjus padėčiai demokratijos, žmogaus teisių ar teisės viršenybės srityse, galimybė nutraukti priemonės „Globali Europa“ finansavimą išliks.

Kalbant apie plėtros partnerius, išorės parama toliau bus skiriama tam, kad būtų skatinama teisės viršenybė, pagrindinės teisės ir demokratija, kaip vienos iš pagrindinių stojimo proceso reikalavimų pagal veiklos rezultatais grindžiamus augimo planus, kuriais atlyginama už pagrindinių reformų įgyvendinimo pažangą, siekiant užtikrinti, kad plėtros partneriai toliau tvirtai žengtų Europos integracijos keliu.

ES toliau stiprina savo įsipareigojimą laikytis **tarptautinių teisinių standartų** vykdydama nuolatinę peržiūrą pagal JT konvenciją prieš korupciją ir prisijungdama prie Europos žmogaus teisių konvencijos. Ši platesnį įsipareigojimą laikytis taisyklėmis grindžiamos tarptautinės tvarkos taip pat atspindi nuolatinė parama Tarptautiniam baudžiamajam teismui siekiant užtikrinti atsakomybę už sunkiausius tarptautinius nusikaltimus.

2.4. ES veiksmai reaguojant į teisės viršenybės pažeidimus

Be prevencinio ir dialogu grindžiamo požiūrio, į ES teisinės valstybės priemonių rinkinį taip pat įtrauktos kelios priemonės, skirtos teisės viršenybės pažeidimams šalinti, įskaitant pažeidimo nagrinėjimo procedūras, ES sutarties 7 straipsnio procedūrą ir ES biudžeto apsaugos priemones.

Reagavimas į teisės viršenybės problemas

Komisija toliau vykdė savo, kaip Sutarčių sergėtojos, vaidmenį ir prireikus pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūras, kad pašalintų teisės viršenybės pažeidimus. Tuo pat metu **Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (ESTT)** toliau plėtojo savo praktiką teisės viršenybės srityje. Tai, be kita ko, sprendimai dėl veiksmingos teisminės apsaugos principo ir ES teisės

²⁸ Europos Taryba, Europos veiksmingo teisingumo komisija.

²⁹ Kovos su korupcija valstybių grupė.

viršenybės³⁰, teisėjų skyrimo procedūros³¹ ir nacionalinių teismų, kurie nelaikomi nepriklausomais, sprendimai³². Precedentiniame sprendime ESTT nusprendė, kad Vengrijos prieš LGBTIQ+ asmenis nukreiptu įstatymu buvo pažeisti vidaus rinkos teisės aktai, kelios Chartijoje nustatytos pagrindinės teisės ir ES sutarties 2 straipsnis³³. Tai pirmas kartas, kai Teisingumo Teismas nustatė 2 straipsnio, kuriame įtvirtintos vertybės, kuriomis grindžiama Europos Sąjunga, įskaitant teisinės valstybės principą, pažeidimą.

ES sutarties 7 straipsnyje numatytas mechanizmas turėtų būti toliau taikomas, be kita ko, būsimoje išsiplėtusioje Sąjungoje³⁴. Vengrijos atžvilgiu tęsiama ES sutarties 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta procedūra, pagal kurią Taryba gali nustatyti, ar esama aiškaus pavojaus, kad gali būti šiurkščiai pažeistos ES vertybės, ir imtis tolesnių veiksmų dėl tokio pavojaus. 2026 m. birželio mėn. Taryboje įvyko diskusija dėl dabartinės padėties, kurios metu Vengrija pateikė naujausią informaciją apie savo planus ir konkrečius veiksmus, kuriais siekiama spręsti Europos Parlamento pagrįstame pasiūlyme ir ankstesniuose Tarybos posėdžiuose valstybių narių iškeltus susirūpinimą keliančius klausimus.

ES biudžeto apsauga nuo teisės viršenybės pažeidimų

Veiksmingas finansų valdymas gali būti užtikrintas tik tais atvejais, kai valdžios institucijos veikia laikydamosi teisės aktų, kai pažeidimai tinkamai tiriami ir už juos patraukiama baudžiamojon atsakomybėn ir kai valdžios institucijų savavališkiems ar neteisėtiems veiksams taikoma teisminė priežiūra.

Sąlygų reglamentas yra svarbi ES biudžeto apsaugos nuo teisės viršenybės pažeidimų priemonė. Apsaugos priemonės, kurias Taryba priėmė 2022 m. gruodžio mėn. po to, kai Komisija pagal Sąlygų reglamentą pradėjo procedūrą dėl Vengrijos, lieka galioti. Komisija bendradarbiauja su Vengrijos valdžios institucijomis dėl veiksmų, kurių reikia imtis siekiant išspręsti atitinkamas problemas. Naujame Vengrijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane, kurį Taryba patvirtino [2026 m. liepos 12 d.], nustatytos su teisės viršenybe susijusios audito ir kontrolės tarpinės reikšmės, kad būtų veiksmingai apsaugoti ES finansiniai interesai. Bendrųjų nuostatų reglamente nustatyta **horizontalioji reikiama sąlyga** yra dar viena svarbi priemonė siekiant užtikrinti, kad valstybėms narėms naudojant ES lėšas būtų laikomasi Pagrindinių teisių chartijos.

Europos prokuratūra ir Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF), dirbdamos Sąjungos finansinių interesų apsaugos srityje, labai prisideda prie ES biudžeto apsaugos, teisės viršenybės užtikrinimo ir kovos su korupcija. Prie Europos prokuratūros, kuri 2017 m. spalio mėn. buvo sukurta kaip tvirtesnio bendradarbiavimo mechanizmas, palaipsniui prisijungė

³⁰ 2025 m. gruodžio 18 d. Sprendime (byla C-448/23) konstatuota, kad Lenkijos Konstitucinis Teismas pažeidė veiksmingos teisminės gynybos principą ir nepaisė Sąjungos teisės viršenybės, autonomijos, veiksmingumo ir vienodo taikymo. ESTT taip pat nusprendė, kad Lenkijos Konstitucinis Teismas nėra nepriklausomas ir nešališkas teismas dėl rimtų pažeidimų, padarytų 2015 m. gruodžio mėn. paskyrus tris jo teisėjus ir 2016 m. gruodžio mėn. paskyrus jo pirmininką.

³¹ 2026 m. kovo 24 d. Sprendime (byla C-521/21) konstatuota, kad vien pažeidimo, padaryto skiriant teisėją, nepakanka, kad būtų galima konstatuoti, jog šis teisėjas nėra nepriklausomas.

³² Rugsėjo 4 d. Sprendime (byla C-225/22) konstatuota, kad nacionalinis teismas privalo pripažinti negaliojančiu aukštesnės instancijos teismo sprendimą, kuris neatitinka Sąjungos teisėje nustatytų nepriklausomumo ir nešališkumo sąlygų, kai šiuo sprendimu byla grąžinama žemesnės instancijos teismui nagrinėti iš naujo ir tokia pasekmė yra būtina atsižvelgiant į nagrinėjamą procesinę situaciją, kad būtų užtikrinta Sąjungos teisės viršenybė.

³³ 2026 m. balandžio 21 d. Sprendimas (byla C-769/22).

³⁴ Kitos kadencijos Europos Komisijos politinės gairės 2024–2029.

daugiau valstybių narių³⁵. 2026 m. gegužės 29 d. Vengrija pranešė ketinanti dalyvauti Europos prokuratūroje, o liepos 10 d. Komisija priėmė sprendimą, kuriuo Vengrijos dalyvavimas patvirtintas. Tai taip pat turi platesnį poveikį Europos prokuratūrai, nes Europos prokuratūros reglamentas nustos būti aktu, kuriam taikomas tvirtesnis bendradarbiavimas³⁶, ir taps ES *acquis* dalimi. Tai taip pat reiškia, kad stodamos į Sąjungą valstybės kandidatės turės priimti visus atitinkamus įgyvendinimo aktus.

3. PAGRINDINIAI TEISĖS VIRŠENYBĖS PADĖTIES NACIONALINIŲ LYGMENIU ASPEKTAI

Teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos metodika ir rekomendacijos

Kiekvienos valstybės narės ir plėtros šalies skyriuose pateiktas vertinimas parengtas atsižvelgiant į ankstesnių teisinės valstybės principo taikymo ataskaitų [metodiką](#). Dėl plėtros partnerių pažymėtina, kad Komisijos metinis plėtros dokumentų rinkinys apima pasirengimo ir pažangos derinant teisės aktus su ES *acquis* ir Europos standartais, įskaitant visus teisės viršenybės aspektus, padėtį. Atrinktų plėtros partnerių teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos šalių skyriuose gali būti remiamasi plėtros procese jiems pateiktomis gairėmis ir pabrėžiamas šio proceso ir teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos papildomumas.

Šalių skyriai grindžiami Komisijos savarankiškai atliktu kokybiniu vertinimu, kuriame visų pirma siekiama apibendrinti nuo 2025 m. liepos mėn. įvykusius reikšmingus pokyčius. Kiekvienos šalies skyriaus analizėje daugiausia dėmesio skiriama sritims, kuriose įvyko reikšmingų teigiamų ir neigiamų pokyčių arba kuriose tebėra ankstesnėse ataskaitose nustatytų didelių problemų. Kalbant apie rekomendacijose nagrinėjamas temas, analizėje pateikiamas valstybių narių pažangos, padarytos įgyvendinant 2025 m. rekomendacijas³⁷, kokybinis vertinimas. Į šią 2026 m. metinę ataskaitą įtrauktos rekomendacijos grindžiamos išsamiau padėties, susijusios su pagrindiniais iššūkiais, vertinimu. Jų tikslas – remti valstybių narių pastangas paspartinti reformas keturiose ataskaitos srityse³⁸. Šioje ataskaitoje plėtros šalims rekomendacijų nepateikta, nes tokios rekomendacijos pateikiamos metiniame plėtros dokumentų rinkinyje.

Ši ataskaita yra glaudaus bendradarbiavimo ir dialogo su nacionalinėmis valdžios institucijomis rezultatas. Ataskaita grindžiama nacionalinių valdžios institucijų, tarptautinių organizacijų ir atitinkamų suinteresuotųjų subjektų pateikta informacija, taip pat pačios Komisijos surinktais duomenimis³⁹. Visi šaltiniai, kuriais remtasi atliekant vertinimą, yra

³⁵ 2017 m. spalio mėn. 20 valstybių narių, įgyvendindamos tvirtesnį bendradarbiavimą, priėmė Reglamentą (ES) 2017/1939 (toliau – Europos prokuratūros reglamentas). 2018 m. prisijungė Malta ir Nyderlandai, o 2024 m. – Lenkija ir Švedija.

³⁶ Pagal Sutarčių protokolus Nr. 21 ir Nr. 22 Airija ir Danija iš esmės nedalyvauja įgyvendinant priemones, priimtas laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės srityje. Tai nedaro poveikio Airijos galimybei pranešti apie savo priešingą ketinimą pagal Protokolo Nr. 21 4 straipsnį.

³⁷ Atsižvelgdama į pažangą, padarytą įgyvendinant įvairius kiekvienos rekomendacijos poskyrius, ir į tai, ar 2025 m. ataskaitoje pateiktos rekomendacijos buvo įgyvendintos, Komisija kiekvienu atveju padarė išvadą naudodama šias kategorijas: jokios (tolesnės) pažangos, nedidelė (tolesnė) pažanga, tam tikra (tolesnė) pažanga, reikšminga (tolesnė) pažanga ir visiškas įgyvendinimas.

³⁸ Principai, kuriais remiantis parengtos rekomendacijos, yra tokie patys kaip ir ankstesniais metais (žr. COM(2022) 500, p. 3–4). Rekomendacijos nedaro poveikio jokiai procedūrai, kurią Komisija gali pradėti pagal kitas teises priemones.

³⁹ Pavyzdžiui, ES teisingumo rezultatų suvestinėje pateikiami lyginamieji ir patikimi duomenys apie ES valstybių narių teisingumo sistemų veiksmingumą, kokybę ir nepriklausomumą. Ja siekiama padėti ES ir valstybėms narėms didinti savo nacionalinių teisingumo sistemų veiksmingumą.

tinkamai dokumentuoti kiekvienos šalies skyriuje⁴⁰. Valstybių narių ir plėtros šalių valdžios institucijų buvo paprašyta pateikti informaciją raštu ir dalyvauti specialiuose vizituose į šalis⁴¹. Iš tikslinių konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais taip pat gauta vertingų išsamių ir su konkrečiomis šalimis susijusių pastabų⁴². Savo neseniai priimtų nuomonių ir ataskaitų apžvalgą pateikė Europos Taryba⁴³. Prieš priimant šią ataskaitą nacionalinėms valdžios institucijoms buvo suteikta galimybė savo šalies skyriuje pateikti naujausią faktinę informaciją. Priimta ataskaita yra tolesnių Komisijos diskusijų su nacionalinėmis vyriausybėmis ir parlamentais pagrindas.

3.1. Teisingumo sistemos

Veiksmingos, gerai veikiančios ir nepriklausomos teisingumo sistemos yra būtinos taikant ES ir nacionalinę teisę ir užtikrinant jos vykdymą. Teismų nepriklausomumas yra labai svarbus siekiant užtikrinti teisingą bylos nagrinėjimą ir veiksmingą asmens teisių teisminę apsaugą⁴⁴, o galimybė kreiptis į nepriklausomus teismus ir teisminę peržiūrą yra esminis teisės viršenybės elementas.

Kurdamos ir reformuodamos savo teisingumo sistemas, valstybės narės turi visapusiškai laikytis ES teisėje ir ESTT praktikoje nustatytų reikalavimų. Jose taip pat turėtų būti atsižvelgiama į Europos Tarybos ir Venecijos komisijos parengtus Europos standartus, įskaitant 2025 m. gruodžio mėn. priimtą atnaujintą teisės viršenybės kontrolinį sąrašą. Europos teisminiai tinklai ir asociacijos atlieka svarbų vaidmenį skatinant ir saugant teisės viršenybę ir prisideda prie Europos standartų rengimo⁴⁵. Advokatai ir advokatų asociacijos, kaip ir notariai, taip pat labai prisideda prie teisės viršenybės užtikrinimo.

Teismų nepriklausomumo suvokimas ES

Kaip nurodyta 2026 m. ES teisingumo rezultatų suvestinėje, 2026 m. atliktos „Eurobarometro“ apklausos rodo, kad plačiosios visuomenės suvokimas apie teismų nepriklausomumą 17 valstybių narių, palyginti su 2025 m., padidėjo arba išliko stabilus, o dešimtyje valstybių narių⁴⁶ – sumažėjo. Tarp įmonių nepriklausomumo suvokimas, palyginti su 2025 m., padidėjo arba išliko stabilus 18 valstybių narių, o devyniose valstybėse narėse sumažėjo⁴⁷. [Danijoje](#), [Suomijoje](#), [Austrijoje](#), [Švedijoje](#), [Nyderlanduose](#), [Vokietijoje](#), [Liuksemburge](#) ir [Airijoje](#)

⁴⁰ Naudoti šaltiniai yra, be kita ko, iš valstybių narių gauta rašytinė informacija, per tikslines konsultacijas su suinteresuotaisiais subjektais gauta informacija, tarptautinių organizacijų (pavyzdžiui, Europos Tarybos, EBPO ir JT) parengta informacija ir per vizitus į šalis gauta informacija. Deramai įvertinama informacija iš naudotų šaltinių, atsižvelgiant į jų patikimumą ir aktualumą. Šie šaltiniai padeda Komisijai atlikti vertinimą, tačiau už išvadą atsako pati Komisija.

⁴¹ Valstybių narių atsakymus galima rasti čia: https://commission.europa.eu/publications/2026-rule-law-report-input-member-states-and-enlargement-countries_en?prefLang=lt. Informacija apie vizitus į šalis pateikiama šalių skyriuose. Šių vizitų į šalis metu internetu ir asmeniškai Komisija bendravo su valstybių narių nacionalinėmis valdžios institucijomis, įskaitant teismines ir nepriklausomas institucijas, teisėsaugos institucijas ir kitus suinteresuotuosius subjektus, pavyzdžiui, žurnalistų asociacijas ir pilietinę visuomenę.

⁴² Suinteresuotųjų subjektų atsakymus galima rasti čia: https://commission.europa.eu/publications/2026-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation_en?prefLang=lt.

⁴³ Europos Tarybos atsakymus rengiant teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą galima rasti čia: https://commission.europa.eu/document/b2e4463e-772f-46d3-af7a-92658e1fe48e_en.

⁴⁴ Europos Sąjungos sutarties 19 straipsnis ir Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis.

⁴⁵ Pavyzdžiui, Europos teismų tarybų tinklas, ES aukščiausiųjų teismų pirmininkų tinklas, ES valstybių tarybų ir aukščiausiųjų administracinių teismų asociacija, Europos advokatūrų ir teisininkų draugijų taryba ir Europos Tarybos Europos veiksmingo teisingumo komisija (CEPEJ), Europos Sąjungos valstybių narių aukščiausiųjų teismų prokurorų tinklas arba lygiavertės institucijos – NADAL tinklas ir Europos Sąjungos notariatų taryba (CNUE).

⁴⁶ 2026 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė, 48 diagrama.

⁴⁷ 2026 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė, 50 diagrama.

plačiosios visuomenės ar įmonių suvokiamo nepriklausomumo lygis tebėra ypač aukštas (daugiau kaip 75 proc.), o [Kroatijoje](#) ir [Bulgarijoje](#) – labai žemas (mažiau nei 30 proc.). Kalbant apie plėtros šalis, „Eurobarometro“ rezultatai rodo, kad nepriklausomumo suvokimo lygis yra labai žemas arba vidutinis.

Teismų tarybos ir teisėjų skyrimo bei atleidimo procedūros, kaip pagrindinės teismų nepriklausomumo apsaugos priemonės

Teisėjų skyrimo ir atleidimo procedūros, taip pat teismų tarybų įgaliojimai ir struktūra yra labai svarbūs siekiant išsaugoti teismų nepriklausomumą. Tais atvejais, kai veikia teismų tarybos, jos yra tarpininkės tarp teisminių institucijų ir kitų valdžios institucijų tokiose srityse kaip skyrimas į pareigas, karjeros raida ir teisingumo sistemos valdymas⁴⁸. Europos Taryba parengė Europos standartus, susijusius su galima šių tarybų struktūra, kad būtų veiksmingai apsaugotas jų nepriklausomumas, įskaitant nuostatas dėl jų sudėties⁴⁹. Kad teismų tarybos veiktų veiksmingai, joms reikia pakankamai išteklių ir būti administraciškai nepriklausomoms.

Kelios valstybės narės ėmėsi priemonių teismų tarybų nepriklausomumui ir veiksmingumui stiprinti. [Nyderlanduose](#) vyriausybė pasiūlė, kad teisminėms institucijoms būtų skirtas atskiras biudžetas ir panaikintas teisingumo ir saugumo ministro vaidmuo skiriant Teismų tarybos narius. [Ispanijoje](#) imtasi veiksmų siekiant paspartinti Teismų tarybos narių teisėjų skyrimo procedūros pritaikymo procesą, Venecijos komisijai priėmus nuomonę dėl dviejų alternatyvių modelių. [Portugalijoje](#), atsižvelgiant į vykstančias diskusijas dėl teisinės sistemos stiprinimo, Teismų taryba priėmė savo narių elgesio kodeksą, kuriuo siekiama apsaugoti jos nepriklausomumą ir patikimumą. [Suomijoje](#) rengiami konstituciniai pakeitimai, kuriais siekiama dar labiau apsaugoti teisminių institucijų nepriklausomumą.

Kalbant apie plėtros šalis, [Šiaurės Makedonijoje](#) Parlamentas priėmė naują Teisėjų tarybos įstatymą, siekdamas jį suderinti su Europos standartais. [Serbijoje](#) teisiniais pakeitimais panaikintos kai kurios esamos apsaugos priemonės, kuriomis siekiama apsaugoti baudžiamojo persekiojimo autonomiją ir teismų nepriklausomumą, o tai trukdo įgyvendinti 2023 m. konstitucinę reformą; vėliau Venecijos komisija patvirtino, kad Serbija atsižvelgė į didelę dalį jos rekomendacijų dėl šių pakeitimų.

Be to, [Bulgarijoje](#) tebėra susirūpinimą keliančių klausimų dėl Teismų tarybos, nes nesiimta jokių veiksmų, kad būtų išspręsti ilgalaikiai klausimai, susiję su tarybos sudėtimi ir veikimu. [Estijoje](#) parlamentas patvirtino Tarybos reformą, kuria neatsižvelgiama į Europos standartus. [Slovakijoje](#) vyksta teisėkūros procesas dėl Konstitucijos ir Teismų tarybos įstatymo pakeitimo, kuriuo apribojamos Teismų tarybos narių atleidimo priežastys, projekto.

Teisėjų skyrimo ir atleidimo procedūros yra labai svarbios teismų nepriklausomumui ir visuomenės požiūriui. ESTT nustatė, jog teismų nepriklausomumas reiškia, kad sąlygos ir taisyklės, kuriomis reglamentuojamas teisėjų skyrimas, turi būti pakankamos, kad nekiltų pagrįstų abejonių dėl to, ar teisėjai yra atsparūs išorės veiksniams⁵⁰. Keliose valstybėse narėse dedamos pastangos tobulinti teisėjų skyrimo procedūras, be kita ko, atsižvelgiant į 2025 m. rekomendacijas. [Graikijoje](#) į aukščiausias teismų sistemos pareigas buvo skiriama dalyvaujant teisminėms institucijoms. [Slovėnijoje](#) naujuoju Teisėjų įstatymu Parlamento turėti įgaliojimai skirti Aukščiausiojo Teismo teisėjus perduoti Teisėjų tarybai. [Latvijoje](#) imamasi veiksmų

⁴⁸ ESTT pripažino, kad tais atvejais, kai teisėjų taryba dalyvauja skyrimo procese, kuriame dalyvauja politiniai organai, ji gali prisidėti prie didesnio šio proceso objektyvumo užtikrinimo. Žr., pavyzdžiui, 2021 m. kovo 2 d. Sprendimą *AB ir kt.* (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – skundai), C-824/18.

⁴⁹ Žr. visų pirma Europos Tarybos rekomendaciją CM/Rec(2010)12.

⁵⁰ Žr. 2021 m. liepos 15 d. Sprendimą *Komisija / Lenkija*, C-791/19; 2021 m. balandžio 20 d. Sprendimą *Repubblika ir Il-Prim Ministru*, C-896/19; 2021 m. kovo 2 d. Sprendimą *AB ir kt.* (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas), C-824/18.

siekiant nustatyti apsaugos priemonės, kad Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimo procedūra būtų apsaugota nuo netinkamos įtakos. Nors [Švedijoje](#) keisti visuomeninių teisėjų skyrimo sistemos neplanuojama, visuomeninių teisėjų asociacija nagrinėja priemones, kuriomis siekiama stiprinti jų veikimą teismuose.

Kitose valstybėse narėse teisėjų skyrimo procedūrų reformos vykdomos lėtai, tačiau susirūpinimą tebekelia tai, kaip skiriant teisėjus atsižvelgiama į Europos standartus. [Maltoje](#) tęsiami politiniai debatai dėl vyriausiojo teisėjo skyrimo, tuo tarpu reformos, kuriomis būtų siekiama į procesą įtraukti teismines institucijas, dar neįgyvendintos. [Suomijoje](#) imtasi tam tikrų veiksmų visuomeninių teisėjų skyrimo klausimu. [Bulgarijoje](#) plačiai taikomas delegavimas toliau kelia susirūpinimą, nes tai gali daryti neigiamą poveikį deleguotiesiems teisėjams, susiduriantiems su rizika, kad jų delegavimas bus nutrauktas. [Albanijoje](#) visų teisėjų ir prokurorų tikrinimo procesas visiškai užbaigtas pasibaigus apeliacinio skundo nagrinėjimo etapui; taip toliau stiprinamas teismų nepriklausomumas, atskaitomybė ir sąžiningumas visame teisingumo sektoriuje.

Pagal Europos standartus, nors teismo sprendimų kritika yra įprastas demokratinio diskurso aspektas, vykdomosios ir įstatymų leidžiamosios valdžios institucijos turėtų vengti kritikos, kuri kenkia teismų nepriklausomumui ar visuomenės pasitikėjimui jais⁵¹. Su tuo susijusių problemų kilo ir valstybėse narėse, ir plėtros šalyse. [Albanijoje](#) teisminės institucijos tebėra atsparios, tačiau toliau buvo bandoma daryti nederamą įtaką teisingumo institucijoms, be to, toliau buvo vykdomi asmeniniai išpuoliai prieš teisėjus. [Juodkalnijoje](#) Teisėjų taryba ir Prokuratūros taryba yra nustačiusios pranešimo apie netinkamos įtakos atvejus mechanizmą, tačiau kritika ir išpuoliai prieš baudžiamojo persekiojimo institucijas bei jų sprendimus buvo tęsiami. [Serbijoje](#) gerokai padidėjo politinis spaudimas teisminėms institucijoms ir prokuratūrai, o valstybės įstaigų tolesni veiksmai buvo riboti.

Prokuratūros savarankiškumas ir nepriklausomumas

Nors nacionalinių prokuratūrų struktūra valstybėse narėse skiriasi, būtinos institucinės apsaugos priemonės, siekiant užtikrinti prokuratūros savarankiškumą, kad ji galėtų veikti be kišimosi⁵². Šis savarankiškumas yra labai svarbus siekiant užtikrinti nacionalinių ir Europos baudžiamosios teisės aktų vykdymą.

Keliose valstybėse narėse buvo nevienodai sparčiai tęsiamos reformos, kuriomis siekiama stiprinti prokuratūros institucines apsaugos priemones. [Bulgarijoje](#) parlamentas priėmė pakeitimus, kuriais siekiama nustatyti automatinę baudžiamojo persekiojimo sprendimų teisminę peržiūrą nutraukus ir sustabdžius su korupcija susijusių nusikaltimų tyrimus. Be to, priimtas naujas įstatymas, kuriuo siekiama spręsti procedūrinius klausimus, darančius poveikį visapusiškam veiksmingos generalinio prokuroro atskaitomybės ir baudžiamosios atsakomybės mechanizmo įgyvendinimui, ir paskirtas naujas *ad hoc* prokuroras, atsakingas už generalinio prokuroro veiklos tyrimą. [Ispanijoje](#) parlamentas svarsto įstatymo, kuriuo siekiama sustiprinti generalinio prokuroro statusą atsiejant generalinio prokuroro kadenciją nuo vyriausybės kadencijos, projektą. [Kipre](#) parlamentas tęsia diskusijas dėl vykdomos Teisės tarnybos reformos, kuria planuojama įsteigti generalinę prokuratūrą ir imtis veiksmingai peržiūrėti sprendimus nevykdyti baudžiamojo persekiojimo arba nutraukti procesą. [Austrijoje](#) vyriausybė pateikė įstatymo dėl federalinės prokuratūros įsteigimo projektą viešoms konsultacijoms, siekdama panaikinti dabartinę prokuratūros hierarchinę subordinaciją Teisingumo ministerijai. [Lenkijoje](#) imtasi tam tikrų tolesnių veiksmų siekiant atskirti

⁵¹ Europos Taryba, Ministrų Komiteto rekomendacija valstybėms narėms dėl teisėjų: nepriklausomumas, veiksmingumas ir atsakomybė, 2010 m. lapkričio 17 d., CM/Rec(2010)12, 18 punktas.

⁵² Žr. Venecijos komisijos nuomonių ir ataskaitų dėl prokurorų rinkinį [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI\(2022\)023-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI(2022)023-e)

teisingumo ministro ir generalinio prokuroro pareigas ir užtikrinti prokuratūros funkcinių nepriklausomumą nuo vyriausybės.

Kai kuriose srityse taip pat nustatyta arba tebėra problemų. [Slovakijoje](#) teisinis pagrindas, susijęs su generalinio prokuroro įgaliojimais panaikinti žemesnio rango prokurorų galutinius sprendimus, liko nepakitęs. [Vengrijoje](#) generalinio prokuroro rinkimų procedūra kartu su prokuratūros hierarchine struktūra kelia nederamo politinio kišimosi atskirose bylose riziką.

[Juodkalnijoje](#) Vyriausybė priėmė Konstitucijos pakeitimus, kuriais siekiama sustiprinti Teisėjų tarybos ir Prokuratūros tarybos nepriklausomumą. [Šiaurės Makedonijoje](#) parlamentas priėmė naujus Prokuratūros tarybos įstatymo pakeitimus, kuriais siekiama padidinti prokuratūros savarankiškumą, tačiau reikalingos tolesnės peržiūros. [Serbijoje](#) tebekyla susirūpinimas dėl baudžiamojo persekiojimo savarankiškumo, o baudžiamųjų tyrimų veiksmingumui ir konfidencialumui trukdo teisės ir praktikos trūkumai.

Atskaitomybės ir nepriklausomumo užtikrinimas vykdant drausmines procedūras

Kaip patvirtinta ESTT praktikoje, drausminės procedūros neturi būti naudojamos kaip teismų politinės kontrolės forma⁵³. Apsaugos priemonės turi apimti aiškias taisykles, kuriomis apibrėžiama, kas yra drausminis nusižengimas ir kokios yra taikytinos sankcijos. Drausminės procedūros turėtų vykdyti nepriklausoma įstaiga, jas taikant turėtų būti užtikrinama teisė į gynybą ir jas turėtų būti galima ginčyti teisme⁵⁴.

Kelios valstybės narės sugriežtino apsaugos priemonės drausminėse procedūrose. Pranešama, kad [Čekijoje](#) naujoji dviejų instancijų drausminė procedūra teisėjams, prokurorams ir antstoliams veikia gerai. [Slovėnijoje](#) Teismų tarybos įstatymo pakeitimais ir nauju Teisėjų įstatymu buvo peržiūrėta teisėjų drausminė sistema – nustatytos tikslesnės apibrėžtys ir procedūriniai pakeitimai.

Kai kuriose valstybėse narėse teisėjams taikomos drausminės priemonės kelia įvairių problemų. [Rumunijoje](#) kai kurie teisėjai toliau jaučia nederamą spaudimą, o jų profesinės asociacijos paskelbė viešus pareiškimus, kuriuose reikalaujama nutraukti drausminį spaudimą teisėjams, besinaudojantiems savo teise į žodžio laisvę. Be to, Aukščiausiasis kasacinis ir teisingumo teismas nušalino teisėjus dėl jų ketinimo pateikti klausimus Europos Sąjungos Teisingumo Teismui. [Slovakijoje](#) vykdoma teisėjų, prokurorų, antstolių ir notarų drausminių procedūrų reforma, kuria didinami Teismų tarybos įgaliojimai teismų srityje.

Pastangos gerinti teisingumo kokybę ir didinti jo veiksmingumą

Kad teisingumo sistema veiktų veiksmingai, jai reikia pakankamai išteklių. Tai apima būtinas investicijas į fizinę bei techninę infrastruktūrą ir užtikrinimą, kad būtų aukštos kvalifikacijos, parengtų ir tinkamai apmokamų darbuotojų. Valstybės narės toliau investavo į savo teisingumo sistemas, dažnai nepaisydamos riboto biudžeto ir kai kuriais atvejais pasinaudodamos ES parama pagal savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus.

[Vokietijoje](#) priėmus naująjį Teisinės valstybės paklą ir vykdant bendrą kampaniją, kuria siekiama pritraukti kvalifikuotų darbuotojų, imtasi svarbių veiksmų siekiant padidinti teisminių institucijų išteklius ir spręsti įdarbinimo problemas. [Belgijoje](#) parlamentas priėmė įstatymą, kuriuo siekiama, kad pareigos teisminėse institucijose taptų patrauklesnės – šiuo tikslu darbo sąlygas labiau suderintos su teismų sistemai nepriklausančių valstybės tarnautojų darbo

⁵³ ESTT priminė šį principą bylose, susijusiose su Lenkijos Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų kolegija (2023 m. birželio 5 d. Sprendimas *Komisija / Lenkija*, C-204/21) ir Rumunijos teismų inspekcija (2023 m. gegužės 11 d. Sprendimas *Inspecția Judicială*, byla 817/21, ir 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimas *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt. / Inspecția Judicială ir kt.*, C-83/19).

⁵⁴ 2018 m. liepos 25 d. Sprendimas *LM*, C-216/18 PPU, 67 punktas.

sąlygomis. [Nyderlanduose](#) nuo 2027 m. teisminėms institucijoms bus skiriama daugiau asignavimų siekiant pagerinti darbo sąlygas teisingumo sistemoje ir spręsti darbuotojų trūkumo problemą. [Graikijoje](#) įdarbinami prokurorai – taip siekiama spręsti darbuotojų trūkumo problemą. Tačiau pakankamų išteklių užtikrinimas išlieka nuolatine problema; pavyzdžiui, [Portugalijoje](#) vykdomas įdarbinimas į teismų ir prokuratūros pareigynes, tačiau susirūpinimą tebekelia teismo tarnautojų trūkumas ir blogėjančios sąlygos bei saugumas teismo ir prokuratūros patalpose. [Estijoje](#), kur tebekyla problemų dėl darbo krūvio teisminėse institucijose, paskelbti konkursai laisvoms darbo vietoms užimti.

Teisėjų atlyginimo dydis gali turėti įtakos teismų nepriklausomumui ir taip pat yra svarbus teisėjų profesijos patrauklumui⁵⁵. [Švedijoje](#) Nacionalinė teismų administracija ir teisėjų profesinė sąjunga susitarė dėl naujos kolektyvinės sutarties, kurioje paaiškintos esamos apsaugos priemonės ir nustatytos papildomos priemonės, kuriomis remiamas teismų nepriklausomumas teisėjų darbo užmokesčio sistemos atžvilgiu. [Vengrijoje](#) atlyginimai teisingumo sistemoje toliau didinami, tačiau nesiimta jokių priemonių siekiant užtikrinti, kad toks didinimas būtų struktūrizuotas.

Skaitmenizacija gali padėti sustiprinti valstybių narių teisingumo sistemas ir padaryti jas prieinamesnes, veiksmingesnes, atsparesnes ir geriau pasirengusias spręsti dabartinius ir būsimus uždavinius. Skaitmenizacijos iniciatyvos toliau įgyvendinamos [Airijoje](#), [Graikijoje](#), [Liuksemburge](#), [Prancūzijoje](#), [Slovėnijoje](#) ir [Estijoje](#). [Belgijoje](#), [Bulgarijoje](#), [Kroatijoje](#), [Vokietijoje](#), [Italijoje](#), [Portugalijoje](#) ir [Suomijoje](#) įgyvendinami skaitmenizacijos lygio didinimo projektai, tačiau tebėra tam tikrų spragų ir problemų. O kai kuriose valstybėse narėse įgyvendinimas vis dar atsilieka. [Čekijoje](#) skaitmenizuoti teisingumo sistemą toliau buvo vėluojama, o suinteresuotieji subjektai atkreipė dėmesį į nepakankamą skirtingų teismų sistemų sąveikumą ir dažnai neišsamų ar nenuoseklų teismų sprendimų skelbimą internete. [Maltoje](#) investicijos į teisingumo sistemos skaitmenizaciją vykdomos lėtai, be to, kai kurios sistemos dar turi būti įdiegtos. [Ispanijoje](#) buvo tęsiamas darbas siekiant toliau didinti aukštą teisingumo sistemų skaitmenizacijos lygį, o ribotas nacionalinių ir regioninių bylų valdymo sistemų sąveikumas tebėra problema.

[Albanijoje](#), [Juodkalnijoje](#) ir [Šiaurės Makedonijoje](#) nuolat kyla problemų užtikrinti pakankamą žmogiškųjų išteklių lygį teisminėse institucijose. [Serbijoje](#) įgyvendinamas IT sprendimas, skirtas naujai baudžiamojo persekiojimo bylų valdymo sistemai.

Veiksmingoje teisingumo sistemoje darbo krūvis ir neišnagrinėtos bylos valdomi ir teismų sprendimai priimami be nepagrįsto delsimo. Tai yra labai svarbu siekiant apsaugoti teises, teisinį tikrumą ir visuomenės pasitikėjimą. Pernelyg ilgi teismo procesai ir neišnagrinėtos bylos taip pat gali daryti neigiamą poveikį verslo aplinkai. Kai kuriose valstybėse narėse įgyvendinamos efektyvumo didinimo priemonės. [Kroatijoje](#) imtasi tam tikrų veiksmų teisingumo veiksmingumui padidinti, o neišnagrinėtų bylų skaičius ir proceso trukmė tebekelia didelį susirūpinimą. [Graikijoje](#) pastangos sumažinti civilinių teismų darbo krūvį ir vėlavimą apima ne ginčo bylų perdavimą advokatams ir notarams, testamentų skelbimą skaitmeniniu būdu ir Civilinio proceso kodekso pakeitimus. [Ispanijoje](#) naujo teisingumo veiksmingumo įstatymo įgyvendinimas jau duoda teigiamų rezultatų, nors kyla problemų, susijusių su ištekliais ir įgyvendinimo nuoseklumu visuose regionuose. [Prancūzijoje](#) svarstomos reformos teisingumo sistemos veiksmingumui padidinti, o suinteresuotieji subjektai reiškia susirūpinimą, kad dėl jų gali būti apribota teisė pateikti apeliacinį skundą.

⁵⁵ 2025 m. vasario 25 d. ESTT sprendimas sujungtose bylose C-146/23 ir C-374/23, kuriame Teisingumo Teismas paaiškino, kad pagal ES sutarties 19 straipsnio 1 dalį išsamios taisyklės, pagal kurias nustatomas teisėjų darbo užmokestis, turi būti objektyvios, nuspėjamos, stabilios, skaidrios ir įtvirtintos teisės aktuose.

Nors kai kuriose valstybėse narėse, pavyzdžiui, [Rumunijoje](#), pasiekta pažanga teismo procesų trukmės atžvilgiu, kitos valstybės narės šioje srityje vis dar susiduria su ilgalaikėmis problemomis. [Belgijoje](#) ir [Portugalijoje](#) priemonės, kuriomis siekiama paspartinti teismo procesą, dar nepriimtos. Nors [Italijoje](#) tendencijos, susijusios su bylų nagrinėjimo trukme, išlieka teigiamos, teismo proceso trukmė tebėra rimta problema.

[Šiaurės Makedonijoje](#) teisingumo sistemos veiksmingumas toliau mažėjo, nes proceso trukmė pailgėjo beveik visose bylų kategorijose, išskyrus baudžiamąsias bylas. [Serbijoje](#) teisingumo sistemos veiksmingumas civilinėse ir komercinėse bylose išlieka stabilus, tačiau pastebima neigiama tendencija baudžiamosiose bylose, be to, neišspręstos rimtos problemos administracinių bylų ir konstitucinių skundų nagrinėjimo srityje.

Teisė kreiptis į teismą ir advokatų vaidmuo teisingumo sistemoje

Advokatai, advokatų asociacijos, notarai ir kiti teisės specialistai yra labai svarbūs veiksmingam teisinės valstybės veikimui. Kaip pripažino ESTT, advokato teisė neatskleisti profesinės paslapties ir advokato bei kliento komunikacijos konfidencialumas yra bendrieji ES teisės principai, glaudžiai susiję su teise į gynybą ir tinkamu teisingumo vykdymu⁵⁶. 2025 m. Europos Taryba priėmė Europos konvenciją dėl teisininkų profesijos, kurioje pirmą kartą kodifikuojamos apsaugos priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti, kad advokatai galėtų veikti nepriklausomai nuo vykdomosios valdžios ir kitos netinkamos įtakos⁵⁷.

Nors advokatų nepriklausomumas ES apskritai užtikrinamas, leidžiant advokatams laisvai vykdyti savo klientų konsultavimo ir atstovavimo jiems veiklą, vis dar kyla problemų. [Belgijoje](#) advokatai toliau ragina taikyti papildomas procedūrines apsaugos priemones, kad būtų apsaugotas jų nepriklausomumas ir advokato teisė neatskleisti profesinės paslapties. [Nyderlanduose](#) advokatams išreiškus susirūpinimą, buvo pakeista advokatų ir klientų pokalbių aukšto saugumo lygio kalėjimuose vizualinės priežiūros tvarka.

Galimybė gauti teisinę pagalbą ir teismo mokesčių dydis daro didelį poveikį teisei kreiptis į teismą. Keliose valstybėse narėse imamasi veiksmų siekiant pagerinti teisinės pagalbos sistemą, pavyzdžiui, [Latvijoje](#), kur buvo išplėstos galimybės gauti teisinę pagalbą Konstitucinio Teismo nagrinėjamose bylose. [Danijoje](#) Teismų taryba tęsė darbą, susijusį su teisinės pagalbos sistemos peržiūra, o [Airijoje](#) imtasi tolesnių veiksmų siekiant sumažinti bylinėjimosi išlaidas šiuo metu rengiant Civilinės reformos įstatymo projektą, taip pat paskelbta civilinės teisinės pagalbos sistemos peržiūra ir planuojama baudžiamosios teisinės pagalbos sistemos reforma. [Bulgarijoje](#) teisinės pagalbos taisyklių pakeitimais padidintas advokatų atlyginimas. Tuo tarpu [Lietuvoje](#) 2026 m. buvo sustabdytos diskusijos dėl teisinės pagalbos teikėjų atlygio dydžio, o šiais metais planuojamos naujos teisinės pagalbos informacinės sistemos funkcijos, kuriomis siekiama sumažinti teisinės pagalbos teikėjams tenkančią administracinę naštą.

3.2. Kovos su korupcija sistema

Korupcija kenkia saugumui, sąžiningai konkurencijai ir klestėjimui, silpnina viešųjų paslaugų kokybę, iškraipo viešųjų išteklių paskirstymą ir mažina žmonių pasitikėjimą demokratija, viešosiomis institucijomis ir teisės viršenybe. Ji dažnai yra susijusi su kitais nusikaltimais, įskaitant pinigų plovimą ir prekybą narkotikais, ir yra viena iš pagrindinių priemonių, kurias organizuotos nusikalstamos grupės naudoja siekdamos įsiskverbti į institucijas bei teisėtas įmones ir daryti joms įtaką. Visapusiškas požiūris į kovą su korupcija priklauso nuo

⁵⁶ Sprendimas *AM & S Europe Ltd / Komisija*, C-155/79, 18–21 punktai; Sprendimas *Akzo Nobel Chemicals ir Akros Chemicals / Komisija*, C-550/07 P, 42–46 ir 54 punktai; Sprendimas *Orde van Vlaamse Balies ir kt.*, C-694/20, 26–30 ir 34–36 punktai.

⁵⁷ CM(2024) 191 *final*. 2026 m. birželio mėn. Konvenciją buvo pasirašiusios 24 ES valstybės narės.

prevencinių ir represinių priemonių derinio tvirtoje teisinėje ir institucinėje sistemoje, įskaitant veiksmingus tyrimus ir baudžiamąjį persekiojimą.

Korupcijos suvokimas Europos Sąjungoje

Iš [korupcijos suvokimo indekso](#) rezultatų pastoviai matyti, kad aštuonios iš 20 šalių, kurios tarptautiniu mastu vertinamos geriausiai, yra ES valstybės narės⁵⁸, tačiau skirtumų vis dar esama⁵⁹. Šiame reitinge plėtros partnerių rezultatai prastesni už vidurkį⁶⁰. 2026 m. „Eurobarometro“ apklausos dėl korupcijos rodo, kad korupcija tebekelia didelį susirūpinimą ES piliečiams ir įmonėms. Maždaug septyni iš dešimties europiečių (71 proc.) mano, kad korupcija jų šalyje yra plačiai paplitusi, o beveik penki iš dešimties europiečių (48 proc.) mano, kad korupcijos lygis jų šalyje padidėjo. Tik 35 proc. piliečių mano, kad jų vyriausybės pastangos kovoti su korupcija yra veiksmingos. Panašiai, dauguma Europos įmonių (65 proc.) mano, kad korupcijos problema jų šalyje yra plačiai paplitusi, ir tik maždaug pusė (53 proc.) mano, jog tikėtina, kad korumpuoti asmenys ar įmonės bus demaskuoti arba kad apie juos bus pranešta policijai ar prokurorams.

Kovos su korupcija strateginės ir teisinės sistemos ir institucijų gebėjimų stiprinimas

Tarptautinėje teisėje pripažįstama veiksmingos ir koordinuotos kovos su korupcija politikos svarba⁶¹. Nacionalinės strategijos padeda valstybėms narėms laikytis visapusiško ir nuoseklaus požiūrio, integruojant kovos su korupcija pastangas į visus atitinkamus politikos sektorius. Priėmus Kovos su korupcija direktyvą, tų strategijų priėmimas taps privalomas ne vėliau kaip 2029 m. birželio mėn. Beveik visos valstybės narės ir plėtros šalys šiuo metu yra parengusios nacionalines kovos su korupcija strategijas ir dabar jas įgyvendina⁶². [Airija](#) priėmė pirmąją kovos su korupcija strategiją, [Italija](#) – naują strategiją, o [Ispanija](#) – savo pirmąją valstybinę kovos su korupcija planą.

Norint veiksmingai kovoti su korupcija, reikalinga tvirta teisinė sistema ir nepriklausomos įstaigos, kurios užtikrintų šios teisinės sistemos įgyvendinimą. Apskritai šioje ataskaitoje aptariamos valstybių narių ir plėtros šalių teisinės sistemos yra gerai išplėtos, įskaitant dedamas arba planuojamas pastangas konkrečioms spragoms pašalinti. Kovos su korupcija direktyvos perkėlimas į nacionalinę teisę valstybėms narėms suteikia dar vieną galimybę sustiprinti ir suderinti savo teises sistemas.

Kai kurios valstybės narės ėmėsi baudžiamosios teisės reformų, kad suaktyvintų kovą su korupcija. [Švedijos](#) Vyriausybė pasiūlė tolesnes teisėkūros reformas, kuriomis siekiama stiprinti baudžiamosios teisenos sistemą ir didinti atskaitomybę už korupciją, laikantis tarptautinių rekomendacijų. [Ispanijos](#) parlamente vyksta diskusijos dėl Baudžiamojo proceso kodekso peržiūros siekiant padidinti baudžiamojo proceso veiksmingumą. [Bulgarija](#) priėmė

⁵⁸ 8 valstybės narės, kaip ir praėjusiais metais, patenka tarp 20 geriausiai įvertintų šalių. Trijų valstybių narių (Danijos, Suomijos ir Švedijos) indeksas yra 80 iš 100 arba didesnis, o kitų (Liuksemburgo, Nyderlandų, Vokietijos, Estijos ir Airijos) – didesnis nei 70 iš 100.

⁵⁹ Mažiau nei 50 balų gavo Malta (49), Slovakija (48), Kroatija (47), Rumunija (45), Bulgarija (40) ir Vengrija (40).

⁶⁰ Mažiau nei 50 balų gavo Juodkalnija (46), Šiaurės Makedonija (40), Albanija (39) ir Serbija (33).

⁶¹ Jungtinių Tautų konvencijoje prieš korupciją (UNCAC) reikalaujama, kad valstybės, kurios yra jos šalys, pagal pagrindinius savo teisinių sistemų principus parengtų ir įgyvendintų arba vykdytų veiksmingą, koordinuotą antikorupecinę politiką, kuri skatina visuomenės dalyvavimą ir atspindi teisės viršenybės, tinkamo valstybės reikalų tvarkymo ir valstybės turto valdymo, sąžiningumo, skaidrumo ir atskaitingumo principus. Konvencijos šalys yra visos valstybės narės ir ES. Visų pirma Direktyvoje (ES) 2026/1021 dėl kovos su korupcija reikalaujama, kad valstybės narės ne vėliau kaip 2029 m. birželio 1 d. parengtų nacionalinę kovos su korupcija strategiją (21 straipsnis).

⁶² Šiuo metu specialias kovos su korupcija strategijas ar programas turi 23 valstybės narės; beveik visos kitos antikorupecinius komponentus įtraukė į kitas nacionalines strategijas ir veiksmų planus.

keletą teisės aktų pakeitimų, kad įgyvendintų tarptautines rekomendacijas dėl kyšininkavimo užsienyje.

Keliose šalyse tebėra trūkumų. Nors [Slovakijoje](#) 2024 m. baudžiamosios teisės reforma buvo pakoreguota siekiant užtikrinti ES finansinių interesų apsaugą ir vyriausybė aktyviai ėmėsi atitinkamų veiksmų, 2024 m. baudžiamoji teisė ir institucinės reformos tebekelia konkrečių kovos su korupcija problemų, o anksčiau nustatyta rizika tebėra reali. [Šiaurės Makedonijoje](#) rengiant visapusišką reformą buvo priimti Baudžiamojo kodekso pakeitimai, kurie, palyginti su ankstesne sistema, turėjo keletą trūkumų.

Kelios valstybės narės imasi veiksmų savo kovos su korupcija institucijoms stiprinti. [Belgijos](#) parlamente buvo pateiktas pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo siekiama federalinėje prokuratūroje sukurti reikiama išteklių aprūpintą naują skyrių, kuris būtų įpareigotas tirti sunkius finansinius ir ekonominius nusikaltimus. [Kipre](#) priėmus naujus teisės aktus dėl įdarbinimo sustiprinta Nepriklausoma kovos su korupcija institucija. [Ispanija](#) pradėjo teisėkūros procesą, siekdama įsteigti Nepriklausomą tarnybinės etikos instituciją – centrinę korupcijos prevencijos, priežiūros ir baudžiamojo persekiojimo už ją įstaigą. Siekiant tvirtesnės rizikos analizės, [Latvijoje](#) sustiprinti Korupcijos prevencijos ir kovos su korupcija biuro įgaliojimai. [Bulgarija](#) priėmė naują kovos su korupcija įstatymą, kuriuo atkuriamas Kovos su korupcija komisija, kuriai suteiktos tvirtesnės politinio nepriklausomumo garantijos. [Vengrijoje](#) naujais teisės aktais siekiama sustiprinti Tarnybinės etikos institucijos įgaliojimus ir užtikrinti, kad ji turėtų prieigą prie duomenų, būtinų jos darbui vykdyti.

Siekiant spręsti vis sudėtingesnes korupcijos bylas, teisėsaugai, prokurorams ir teismams būtina pakankama specializacija ir reikiami ištekliai. Siekiant pagerinti korupcijos bylų nagrinėjimą, [Ispanijoje](#) buvo sukurtos naujos teismų ir prokuratūros pareigybės. [Maltoje](#) policija ir generalinis prokuroras dar labiau padidino savo žmogiškuosius išteklius, o Nuolatinės kovos su korupcija komisijos pajėgumai veiksmingai prisidėti prie korupcijos bylų tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo tebėra riboti. Keliose valstybėse narėse tebėra tam tikrų problemų. [Airijoje](#) tebėra sunkumų, susijusių su ištekliais, reikalingais korupciniams nusikaltimams tirti ir baudžiamajam persekiojimui už juos vykdyti. [Austrijoje](#) prievolė pranešti ir naujos elektroninių prietaisų konfiskavimo taisyklės vertinamos kaip našta prokuratūroms.

Glaudus teisėsaugos institucijų ir kitų agentūrų⁶³ bendradarbiavimas, taip pat prieiga prie informacinių duomenų bazių ir jų tarpusavio sujungimas yra labai svarbūs siekiant veiksmingai kovoti su korupcija. [Airijoje](#) atsakingos institucijos bendradarbiauja sklandžiai. [Suomijoje](#) Nacionalinis tyrimų biuras, mokesčių administratorius ir Konkurencijos ir vartotojų reikalų institucija sustiprino bendradarbiavimą korupcijos prevencijos srityje.

Pranešama, kad dalyvaujančiose valstybėse narėse nacionalinių institucijų ir Europos prokuratūros bendradarbiavimas apskritai yra geras. Be to, Europos prokuratūra dabar visu pajėgumu veikia [Lenkijoje](#) ir [Švedijoje](#) ir tiria nusikaltimus, kurie daro poveikį Sąjungos finansiniams interesams, taip pat vykdo baudžiamąjį persekiojimą už juos. 2026 m. gegužės 29 d. [Vengrija](#) pranešė ketinanti dalyvauti įgyvendinant tvirtesnę bendradarbiavimą Europos prokuratūros klausimais, o Komisija vėliau priėmė sprendimą, kuriuo Vengrijos dalyvavimas patvirtintas].

[Airijoje](#) 2025 m. vyriausybės programoje įtvirtintas įsipareigojimas prisijungti prie Europos prokuratūros.

⁶³ Pavyzdžiui, finansinės žvalgybos padaliniai ir mokesčių, audito, konkurencijos ir kitos administracinės institucijos.

[Albanijoje](#) institucinė korupcijos prevencijos sistema pagerėjo, tačiau už kovą su korupcija ir teisėsaugą atsakingų institucijų veiklos koordinavimas tebėra silpnas. [Juodkalnijoje](#) padidėjo teisėsaugos institucijų veiksmingumas ir koordinavimas kovos su korupcijos srityje. [Serbijoje](#) susirūpinimą kelia kliūtys ir bandymai daryti nederamą įtaką veiksmingam Organizuoto nusikalstamumo prokuratūros veikimui.

Kliūčių baudžiamiesiems tyrimams ir baudžiamajam persekiojimui šalinimas ir rezultatų kovos su aukšto lygio korupcija srityje gerinimas

Veiksmingas korupcijos tyrimas ir baudžiamasis persekiojimas už ją yra labai svarbūs siekiant užtikrinti atskaitomybę ir išlaikyti visuomenės pasitikėjimą teisine valstybe. Specialiosios „Eurobarometro“ apklausos dėl piliečių požiūrio į korupciją duomenimis, maždaug du trečdaliai europiečių (69 proc.) mano, kad aukšto lygio korupcijos bylos nagrinėjamos nepakankamai. Veiksmingam korupcijos nusikaltimų tyrimui ir baudžiamajam persekiojimui už juos gali trukdyti teisiniai trūkumai, pavyzdžiui, neaiškios arba sudėtingos imunitetų panaikinimo procedūros arba trumpi senaties terminai. Šios kliūtys kelia ypač daug problemų sudėtingose korupcijos bylose, kuriose to kliūtys gali lemti vėlavimą ir trukdyti veiksmingam vykdymo užtikrinimui.

Kelios valstybės narės dėjo daugiau pastangų, kad užtikrintų veiksmingesnį korupcinių nusikaltimų tyrimą ir baudžiamąjį persekiojimą už juos, be kita ko, skirdamos papildomų išteklių. [Prancūzijoje](#) dedama daugiau pastangų vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už korupciją, įskaitant aukšto lygio bylas – tyrimo institucijos skiria papildomų žmogiškųjų išteklių ir taiko naujas teisėkūros priemones. [Liuksemburge](#) gerokai padidėjo tarnybų, dirbančių kovos su korupcija srityje, žmogiškieji ištekliai. [Kroatijoje](#) peržiūrėti keli įstatymai, įskaitant Kovos su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu tarnybos įstatymą, ir padaryta institucinių pakeitimų, kad korupcijos tyrimai ir baudžiamasis persekiojimas būtų veiksmingesni.

Kitose valstybėse narėse kyla tam tikrų kliūčių, trukdančių veiksmingai tirti korupciją ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už ją, visų pirma aukšto lygio bylose. [Maltoje](#) pradėti nauji tyrimai ir baudžiamasis persekiojimas, toliau dedamos pastangos didinti tyrimo pajėgumus, tačiau dar reikia pasiekti akivaizdžiai gerų rezultatų priimant galutinius sprendimus korupcijos bylose. [Rumunijoje](#) išlaikyti baudžiamojo persekiojimo rezultatai, susiję tiek su smulkia, tiek su aukšto lygio korupcija, o žemesnės instancijos teismai toliau užbaigia korupcijos bylas ir panaikina apkaltinamuosius nuosprendžius, be kita ko, aukšto lygio bylose, po to, kai Aukščiausiasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas priėmė sprendimus dėl senaties termino. [Bulgarija](#) ir [Vengrija](#) dar turi įrodyti, kad pasiekė gerų rezultatų vykdant aukšto lygio korupcijos tyrimus, baudžiamąjį persekiojimą ir priimant galutinius apkaltinamuosius nuosprendžius. [Slovakijoje](#) dar labiau pablogėjo aukšto lygio korupcijos atvejų nustatymo, tyrimo ir patraukimo baudžiamajon atsakomybėn už juos pajėgumų kokybė, o nustatytų korupcijos atvejų ir patraukimo baudžiamajon atsakomybėn už ją atvejų skaičius labai sumažėjo.

[Albanijoje](#) Specialioji kovos su korupcija struktūra (SPAK) toliau padėjo kovoti su aukšto lygio korupcija ir pasiekti svarių rezultatų tyrimų, baudžiamojo persekiojimo ir apkaltinamųjų nuosprendžių srityse. [Šiaurės Makedonijoje](#), nepaisant pastarojo meto pastangų tirti korupciją ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už ją, vėluojantys teismo procesai, retai priimami galutiniai apkaltinamieji nuosprendžiai ir riboti ištekliai toliau trukdo pasiekti gerų rezultatų aukšto lygio korupcijos bylose. [Juodkalnijoje](#) padaugėjo galutinių sprendimų ir apkaltinamųjų nuosprendžių aukšto lygio korupcijos bylose. [Serbijoje](#) tebekyla sunkumų siekiant akivaizdžiai gerų rezultatų aukšto lygio korupcijos tyrimų, kaltinimų ir galutinių apkaltinamųjų nuosprendžių srityje.

Kova su korupcija kaip organizuoto nusikalstamumo varomąja jėga

Organizuotos nusikalstamos grupės naudojasi korupcija siekdamos savo tikslų ir kenkia tiek viešosioms, tiek privačiosioms institucijoms. Mažinti riziką, kad organizuotas nusikalstamumas įsiskverbs į viešąjį sektorių arba darys jam netinkamą įtaką, tebėra vienas iš pagrindinių daugelio valstybių narių prioritetų. [Švedijoje](#) didėjant grėsmei, kad dėl korupcinės praktikos organizuotas nusikalstamumas įsiskverbs į viešąsias paslaugas, buvo priimtos kelios priemonės, įskaitant naujus savivaldybių ir regionų išipareigojimus apsaugoti politikus nuo grasinimų ir smurto. [Nyderlanduose](#) kova su korupcija, susijusia su organizuotu nusikalstamumu, tebėra svarbus prioritetas – 2026 m. kovo mėn. paskelbtas nacionalinis korupcijos rizikos, susijusios su ardomuoju organizuotu nusikalstamumu, vertinimas. [Prancūzijoje](#) įgyvendinamas įstatymas, kuriuo nustatytos kelios priemonės, kuriomis siekiama aktyvinti kovą su korupcija, susijusia su organizuotu nusikalstamumu.

Korupcijos prevencijos ir tarnybinės etikos sistemos stiprinimas

Korupcijos prevencija prasideda nuo tvirtų institucijų, kurios veikia sąžiningai, skaidriai ir atskaitingai. Todėl kovoje su korupcija labai svarbu didinti skaidrumą, etiką ir sąžiningumą valdžios institucijose, taip pat imtis tikslinių priemonių dėl interesų konfliktų, lobizmo ir „sukamųjų durų“ reiškinių.

- Interesų konfliktų prevencija

Interesų konfliktų kyla, kai valstybės pareigūnas turi privačių ar profesinių interesų, kurie galėtų trukdyti pareigas eiti nešališkai ir objektyviai. Siekdamos užkirsti kelią tokioms situacijoms, dauguma valstybių narių yra nustatiusios priemonės, taikomas įvairiems išrinktiems ir paskirtiems valstybės pareigūnams. Kai kuriose valstybėse narėse sąžiningumo užtikrinimo sistema buvo papildyta elgesio kodeksais⁶⁴ ir interesų konfliktų prevencijos priemonėmis. [Kipre](#) rengiama išsami asmenų, kuriems patikėtos aukščiausio lygio vykdomosios pareigos, sąžiningumo strategija. [Slovakijoje](#) 2025 m. rugpjūčio mėn. priimtas aukščiausias pareigas einančių asmenų elgesio kodeksas. [Ispanijoje](#) parengti teisės aktai, kuriais siekiama sustiprinti Skaidrumo ir gero valdymo tarybą ir nustatyti išsamią interesų konfliktų viešajame sektoriuje prevencijos tvarką. [Bulgarijoje](#) imtasi papildomų priemonių policijos ir teisminių institucijų sąžiningumui stiprinti, be kita ko, peržiūrėti etikos kodeksai. Kalbant apie plėtos šalis, [Albanijoje](#) buvo peržiūrėti teisės aktai dėl interesų konfliktų, siekiant juos suderinti su Europos standartais ir ES *acquis*.

Kai kuriose valstybėse narėse trūkumų išlieka dėl to, kad taisyklės dėl interesų konfliktų yra neišsamios arba kad reformos įstrigo. [Čekijoje](#) Konstituciniam Teismui paskelbus, kad teisės aktų dėl interesų konfliktų pakeitimai prieštarauja Konstitucijai dėl procedūrinių priežasčių, nebuvo imtasi jokių veiksmų šių teisės aktų peržiūrai iš naujo inicijuoti. [Maltoje](#) taikomos interesų konfliktų prevencijos ir valdymo viešojo administravimo srityje priemonės, tačiau suinteresuotieji subjektai mano, kad jose trūksta gerų tikrinimo mechanizmų. [Airijoje](#) teberengiamas Etikos sistemos reformos įstatymas. [Italijoje](#) dar nepriimtas įstatymo dėl interesų konfliktų projektas.

- Lobizmas ir „sukamųjų durų“ reiškinys

Lobizmas gali teisėtai padėti formuoti politiką – savo patirtimi ir požiūriu lobistai gali prisidėti prie viešųjų sprendimų priėmimo. Tačiau, siekiant užtikrinti atskaitomybę, remti įtraukų

⁶⁴ Žr. Europos Tarybos rekomendaciją Rec(2000) 10 dėl valstybės pareigūnų elgesio kodeksų.

sprendimų priėmimą ir užkirsti kelią nederamai ar slaptaį įtakai, kartu turi būti taikomos griežtos skaidrumo ir sąžiningumo apsaugos priemonės⁶⁵.

Pokyčiai šiose srityse tęsiasi, nes kai kurios valstybės narės peržiūrėjo savo lobizmo skaidrumo taisykles, sukūrė arba išplėtė skaidrumo registrus ir rengia naujus teisės aktus. [Čekijoje](#) sėkmingai įgyvendinami lobizmo srities teisės aktai, kurie įsigaliojo 2025 m. liepos mėn. ir apima skaidrumo registrą. [Liuksemburge](#) 2025 m. rugsėjo mėn. pradėtos taikyti lobizmo taisyklės, pagal kurias pareiga registruoti susitikimą taikoma ir parlamento nariams. [Portugalijoje](#) priimtas naujas įstatymas dėl lobizmo, tačiau dar reikia sukurti lobizmo registrą. [Švedijoje](#) priimti teisės aktai, kuriais lobistai įpareigojami registruotis ir atskleisti savo ryšius su politinius sprendimus priimančiais asmenimis. [Rumunijoje](#) nustatytos naujos parlamento narių lobizmo taisyklės.

Kai kuriose valstybėse narėse manoma, kad išsamių lobizmo taisyklių nebuvimas arba esamų taisyklių vykdymo užtikrinimo trūkumai yra svarbi tobulintina sritis. [Prancūzijoje](#) informacijos atskleidimo reikalavimai toliau taikomi tik lobistams, o ne aukščiausios vykdomosios valdžios lygmens pareigūnams. [Lenkijoje](#), [Austrijoje](#), [Belgijoje](#), [Danijoje](#) ir [Maltoje](#) nebuvo imtasi jokių tolesnių veiksmų lobizmo taisyklėms sugriežtinti. [Ispanijoje](#) dar laukiama, kol parlamentas priims įstatymo dėl lobizmo projektą. [Kroatijoje](#) lobizmo priežiūrai skirti ištekliai padidinti, tačiau tebėra problemų, be kita ko, susijusių su lobizmo registro informacija. [Graikijoje](#) taikomos įgyvendinimo priemonės ir vykdoma informuotumo didinimo veikla, tačiau nepadaryta jokių teisės aktų pakeitimų, susijusių su lobistų apibrėžtimi, o registruotų lobistų skaičius tebėra nedidelis. [Kipre](#) stiprinama lobizmo įstatymo stebėseną. Nors buvo imtasi pradinių veiksmų rengiant įstatymo projektą, [Slovakijoje](#) lobizmas vis dar nereglamentuojamas.

Taisyklės, kuriomis reglamentuojamas viešojo ir privačiojo sektorių pareigybių „sukamųjų durų“ reiškinys, tebėra viena iš pagrindinių prioritetinių sričių. Kelios valstybės narės svarsto galimybę nustatyti griežtesnius apribojimus pasibaigus tarnybos laikui ir ilgesnius veiklos pertraukos laikotarpius, kad būtų sustiprintas vykdymo užtikrinimas ir sumažinta interesų konfliktų rizika. [Nyderlanduose](#) įsigaliojo ir yra taikomos peržiūrėtos ministrų ir valstybės sekretorių „sukamųjų durų“ reiškinio taisyklės. [Kipre](#) įgyvendinamos iniciatyvos išplėsti asmenų, kuriems taikoma priežiūra po įdarbinimo, kategorijas. [Rumunijoje](#) priimti nauji teisės aktai dėl „sukamųjų durų“ reiškinio, įskaitant apribojimus prieš įdarbinimą ir po jo, taikomus įvairiems valstybės pareigūnams, taip pat įgyvendinamas naujas vyriausybės etikos kodeksas. Kitose valstybėse narėse diskusijos į priekį nepasistūmėjo. [Čekijoje](#) tęsiamas techninis darbas, susijęs su galima būsima „sukamųjų durų“ reiškinio taisyklių peržiūra. [Švedijoje](#) nebuvo pasiūlyta keisti taisyklių dėl „sukamųjų durų“ reiškinio, o [Danijoje](#) ministrams atitinkamų taisyklių nustatyti neplanuojama.

- *Turto ir interesų atskleidimas*

Valstybės pareigūnų turto ir interesų deklaracijomis didinamas skaidrumas ir atskaitomybė, padedama skatinti sąžiningumą ir užkirsti kelią korupcijai. Veiksmingos informacijos atskleidimo ir tikrinimo sistemos gali padėti nustatyti interesų konfliktus, nesuderinamumus ir korupciją. Tačiau tokios informacijos atskleidimo taikymo sritis, skaidrumas, prieinamumas, tikrinimas ir vykdymo užtikrinimas valstybėse narėse skiriasi.

⁶⁵ 2023 m. gruodžio mėn. Komisija pasiūlė Direktyvą dėl atstovavimo interesų grupėms trečiųjų valstybių vardu, kuria siekiama nustatyti aukštus atstovavimo interesų grupėms veiklos (įskaitant lobizmą, kai jį vykdo trečiųjų valstybių vyriausybės) skaidrumo ir atskaitomybės standartus vidaus rinkoje ir palengvinti tokios veiklos vykdymą visose valstybėse narėse (C/2023/8626).

Kai kuriose valstybėse narėse vyksta teigiami pokyčiai. [Nyderlandai](#) paskelbė atnaujintas gaires dėl ministrų ir valstybės sekretorių turto ir interesų deklaravimo tvarkos. [Kroatijoje](#) ir [Graikijoje](#) imtasi veiksmų turto deklaravimo sistemoms skaitmenizuoti.

Kitose valstybėse narėse vis dar kyla problemų. [Ispanijoje](#) dar neįvykdyta parlamento darbo tvarkos taisyklių reforma, kuria būtų siekiama sugriežtinti sankcijas už turto deklaracijų nepateikimą arba melagingos ar neišsamios informacijos pateikimą. [Lenkijoje](#) dauguma vyriausybės pareigūnų ir parlamento narių turto deklaracijų vis dar pildomos ranka ir naudojant įvairias formas; vyriausybė paskelbė, kad dabar ši klausimą ji spęs prioritetine tvarka, be kita ko, sukurs standartizuotą internetinę sistemą. [Maltoje](#) dar neįvykdyta Parlamento narių ir ministrų turto ir interesų deklaravimo sistemos reforma. Nors Skaidrumo užtikrinimo tarnyba [Portugalijoje](#) veikia visu pajėgumu ir buvo sustiprinta, po neseniai įvykusių rinkimų labai išaugo prašymų skaičiui, todėl ji vėluoja tikrinti turto deklaracijas. [Rumunijoje](#) šiuo metu svarstomas Nacionalinės tarnybinės etikos agentūros pateiktas plataus masto pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl turto deklaracijų. [Serbijoje](#) tebėra trūkumų, susijusių su turto deklaracijų tikrinimu bei vykdymo užtikrinimu ir interesų konfliktais.

- Pranešėjų apsauga ir pranešimas apie korupciją

Pranešėjai labai padeda atskleisti korupciją ir kitus pažeidimus, kurie kitu atveju galėtų likti nepastebėti. Todėl svarbu užtikrinti, kad jie galėtų pranešti saugiai ir nebijodami atsakomųjų veiksmų. Visos valstybės narės į nacionalinę teisę perkėlė pagrindines ES direktyvos dėl pranešėjų apsaugos nuostatas ir dauguma jų išplėtė apsaugą už ES teisės ribų, kad ji apimtų papildomas sritis. Tačiau kai kuriose valstybėse narėse tebėra spragų, susijusių su taikymo sritimi, apsaugos sąlygomis ir apsauga nuo atsakomųjų veiksmų⁶⁶. Kovos su korupcija direktyvoje reikalaujama, kad pranešėjų apsauga būtų taikoma asmenims, pranešantiems apie korupcinius nusikaltimus.

Pranešėjai vis dažniau naudojami keliose valstybėse narėse prieinamais pranešimų teikimo kanalais, o tai rodo, kad veiksminga apsaugos sistema gali paskatinti teikti pranešimus. Daugelis valstybių narių taip pat imasi priemonių informuotumui didinti ir iš dalies keičia taisykles, kad prirėkus sustiprintų sistemą. [Danijoje](#), [Lietuvoje](#) ir [Slovėnijoje](#) pranešimų apie pažeidimus skaičius toliau didėja, o valdžios institucijos praneša, kad informavimo apie pažeidimus taisyklės įgyvendinamos tinkamai. [Rumunijoje](#) kuriama IT sistema, skirta pranešimams apie pažeidimus priimti ir valdyti, siekiant padidinti veiksmingumą ir pagerinti komunikacijos darbo srautą. [Ispanijoje](#) pradėjo veikti nepriklausoma institucija, kuriai pavesta apsaugoti pranešėjus. [Airijoje](#) 2026 m. pradedama teisės aktais nustatyta Pranešėjų apsaugos įstatymo peržiūra – rengiamos viešos konsultacijos, kurių tikslas – daugiau sužinoti apie pranešėjų patirtį.

Vis dėlto praktikoje vis dar yra kliūčių, susijusių su pranešimu apie korupcijos atvejus. Specialiosios „Eurobarometro“ apklausos dėl piliečių požiūrio į korupciją duomenimis, 31 proc. europiečių mano, kad tie, kurie praneša apie korupcijos atvejį, nėra apsaugoti nuo atsakomųjų veiksmų, o 29 proc. europiečių mano, kad apie korupcijos atvejus nepranešama, nes dėl pranešimų nebus imamasi tolesnių veiksmų ir už juos nebus baudžiama. Siekdamas įveikti nenorą teikti pranešimus, valstybės narės diegia informuotumo didinimo ir orientavimo priemones. Pavyzdžiui, [Rumunijoje](#) buvo surengti mokymai viešiesiems ir privatiesiems subjektams, apimantys tiek vidaus, tiek išorės pranešimų teikimo kanalus.

- Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimas

⁶⁶ Žr. 2024 m. liepos 3 d. Komisijos ataskaitą dėl Direktyvos (ES) 2019/1937 įgyvendinimo ir taikymo.

Politinių partijų finansavimo skaidrumas yra labai svarbus siekiant apsaugoti demokratinių procesų vientisumą, užkirsti kelią nederamai įtakai ir užtikrinti demokratinę atskaitomybę⁶⁷.

Kelios valstybės narės priėmė arba svarsto reformas, kuriomis siekiama didinti skaidrumą ir priežiūrą. [Estijoje](#) įsigaliojo politinių partijų finansavimo sistemos reforma. [Švedijoje](#) neseniai priimtais teisės aktais sugriežtintos politinių partijų finansavimo taisyklės, suderinant jas su tarptautiniais standartais ir rekomendacijomis. Dėl naujos Audito Rūmų kompetencijos atlikti politinių partijų finansinių ataskaitų auditą [Austrijoje](#) padidėjo partijų finansavimo skaidrumas ir atskaitomybė. [Danijoje](#) platesnė privataus politinių partijų finansavimo taisyklių reforma dar neužbaigta, tačiau priimtos naujos taisyklės, kuriomis siekiama uždrausti politinėms partijoms gauti dovanas iš užsienio. [Liuksemburge](#) priimtos naujos taisyklės, kuriomis siekiama sustiprinti frakcijų ir nepriklausomų parlamento narių finansinių išteklių naudojimo kontrolę.

[Albanijoje](#) įsteigtas Specialusis parlamentinis komitetas, kurio užduotis – vykdyti rinkimų reformą, įskaitant politinių partijų finansavimo teisinės sistemos peržiūrą. [Juodkalnijoje](#) teisinė sistema, kuria reglamentuojamas politinių partijų finansavimas, dar turi būti suderinta su ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro ir GRECO rekomendacijomis didinti politinių partijų išlaidų skaidrumą ir kontrolę. [Šiaurės Makedonijoje](#) veiksmingai kampanijų ir politinių partijų finansavimo priežiūrai toliau poveikį daro netinkami teisės aktai ir išteklių trūkumas.

Kova su korupcija didelės rizikos srityse

Nors korupcija gali daryti poveikį visoms viešojo gyvenimo sritims, tam tikri sektoriai yra ypač pažeidžiami dėl viešųjų išlaidų masto, sprendimų priėmimo sudėtingumo arba susijusių diskrecinių įgaliojimų. Viešieji pirkimai, sveikatos priežiūra, energetika, aplinka, miestų planavimas ir statyba tebėra tarp sričių, kuriose korupcijos rizika yra didžiausia. Didesnio budrumo taip pat reikia tose srityse, kuriose sparčiai didėja viešosios išlaidos arba taikomos paspartintos procedūros, pavyzdžiui, viešųjų pirkimų gynybos srityje. Komisija paskelbė didelės korupcijos rizikos sričių [tyrimą](#).

Valstybės narės imasi veiksmų, kad sumažintų korupcijos riziką didelės rizikos srityse, be kita ko, viešųjų pirkimų. [Italijoje](#) nacionalinė kovos su korupcija institucija sukūrė skaitmeninį portalą, kuriuo didinamas viešųjų pirkimų procedūrų skaidrumas, o tai tebėra didelės rizikos sritis. [Bulgarijoje](#) siekiant padidinti viešųjų pirkimų skaidrumą, Finansų ministerija sukūrė duomenų bazę, apimančią beveik 7 000 aktyvių konkursų, kurių bendra vertė viršija 30 mlrd. EUR. [Suomijoje](#) 2026 m. vasario mėn. parlamentui buvo pateikti Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimai, kuriais nustatyti nauji pašalinimo pagrindai ir pagerinta priežiūra bei skaidrumas. Valstybės narės taip pat nustatė rizikos mažinimo priemones kitose rizikos srityse, pavyzdžiui, [Kroatija](#) priėmė naują Užsienio investicijų įstatymą, kuriuo įpareigojama rengti ypatingos svarbos sektorių investuotojų sąžiningumo ir apkaltinamųjų nuosprendžių dėl korupcijos patikras.

[Juodkalnijoje](#), įdiegus e. viešųjų pirkimų įrankius, sustiprintos priemonės, susijusios su viešųjų pirkimų rizikos sritimis, o priemonių, kuriomis kovojama su korupcija didelės rizikos srityse, stebėsenai trukdo atitinkamų duomenų trūkumas. [Serbijoje](#) toliau plačiai taikomos Viešųjų pirkimų įstatymo išimtys, apeinant kovos su korupcija apsaugos priemones, o priežiūra tebėra silpna.

3.3. Žiniasklaidos pliuralizmas ir žiniasklaidos laisvė

⁶⁷ Taip pat žr. 2023 m. gruodžio 12 d. Rekomendaciją (ES) dėl įtraukčių ir atsparių rinkimų procesų Sąjungoje ir Europos Parlamento rinkimų europinio pobūdžio stiprinimo ir sklandesnio jų vykdymo.

Žiniasklaidos laisvė ir pliuralizmas yra pagrindiniai teisinės valstybės aspektai, nes nepriklausoma žiniasklaida padeda užtikrinti valdžios atskaitomybę ir laisvą informacijos bei nuomonių srautą. Politinis ar valstybės spaudimas gali susilpninti šią laisvę ir apriboti prieigą prie informacijos. Išpuoliai prieš žurnalistus ir nebaudžiamumas už tokius nusikaltimus dažnai sutampa su platesniu teisės viršenybės standartų susilpnėjimu. Šiuo atžvilgiu svarbūs etapai yra Europos žiniasklaidos laisvės akto įsigaliojimas ir kovos su strateginiais ieškiniais dėl visuomenės dalyvavimo teisės aktų įgyvendinimas, nes jais užtikrinamos griežtesnės žiniasklaidos nepriklausomumo apsaugos priemonės ir apsauga nuo piktnaudžiavimo procesinėmis teisėmis. Žiniasklaidos laisvės organizacijos reiškia vis didesnę susirūpinimą dėl žiniasklaidos laisvės padėties, nors bendra padėtis ES tebėra iš esmės teigiama⁶⁸.

Žiniasklaidos laisvei ir pliuralizmui kylančios rizikos stebėsena

2026 m. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorija⁶⁹ atkreipia dėmesį tiek į ilgalaikę, tiek į palyginti naują riziką žiniasklaidos pliuralizmui visoje ES, visų pirma dėl žiniasklaidos nuosavybės koncentracijos, skaitmeninių tarpininkų rinkos dalies didėjimo ir didėjančios redakcinės žiniasklaidos krizės DI amžiuje. Stebėsenos biuletenyje nustatyta, kad kai kuriose šalyse redakcinė nepriklausomybė tebėra trapi, o žiniasklaidos sektorius toliau patiria ekonominių sunkumų, nes mažėja žurnalistų skaičius, kai kuriose šalyse darbo sąlygos yra prastos, o verslo modeliai, nepaisant bandymų diegti inovacijas, yra silpni. Keliose šalyse visuomeninė žiniasklaida toliau patiria politinį kišimąsi į vadovų skyrimą ir finansavimą.

Žiniasklaidos reguliavimo institucijų nepriklausomo veikimo stiprinimas

Nepriklausomos nacionalinės žiniasklaidos reguliavimo institucijos yra labai svarbios žiniasklaidos pliuralizmui apsaugoti ir turi veikti nešališkai bei skaidriai. Visos valstybės narės yra priėmusios teisės aktus, kuriuose nustatyti jų įgaliojimai ir nepriklausomumo apsaugos priemonės. [Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvoje \(AŽPD\)](#) ir Europos žiniasklaidos laisvės akte reikalaujama, kad reguliavimo institucijos būtų nepriklausomos nuo vyriausybės, nešališkos, skaidrios ir atskaitingos, turėtų pakankamai išteklių, aiškias skyrimo ir atleidimo procedūras ir veiksmingus apeliacinius mechanizmus.

Kelių nacionalinių žiniasklaidos reguliavimo institucijų užduotys, kompetencija ir ištekliai buvo arba yra plečiami ir didinami, be kita ko, siekiant laikytis Europos žiniasklaidos laisvės akto ir [ES skaitmeninių paslaugų akto \(SPA\)](#). Nuo 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos paskelbimo [Kipre](#), [Danijoje](#), [Italijoje](#), [Švedijoje](#) ir [Portugalijoje](#) reguliavimo institucijų finansiniai ištekliai padidėjo, jų finansinė padėtis stabilizavosi arba buvo sustiprintas jų finansinis savarankiškumas. [Airijoje](#), [Latvijoje](#) ir [Graikijoje](#) padidėjo darbuotojų skaičius. [Danijoje](#), [Kroatijoje](#), [Airijoje](#), [Lietuvoje](#), [Vokietijoje](#), [Graikijoje](#), [Suomijoje](#), [Prancūzijoje](#), [Švedijoje](#), [Belgijoje](#), [Austrijoje](#) ir [Maltoje](#) reguliavimo institucijoms pavestos naujos stebėsenos ar priežiūros užduotys. Birželio mėn. [Vengrijoje](#) pradėta reforma, daranti poveikį įvairiems reguliavimo institucijos valdymo, finansavimo ir priežiūros vaidmens aspektams. Reformos tebevykdomos [Ispanijoje](#), [Liuksemburge](#), [Lenkijoje](#) ir [Čekijoje](#). [Slovakijoje](#) priimtais Žiniasklaidos paslaugų įstatymo pakeitimais išplėsta nacionalinės žiniasklaidos reguliavimo institucijos kompetencija, tačiau kartu reiškiamas susirūpinimas dėl kai kurių naujų dar nepriimtų pakeitimų poveikio šios reguliavimo institucijos nepriklausomumui.

⁶⁸ Nors organizacijos „Žurnalistai be sienų“ pasaulio spaudos laisvės indekso vidutinis pasaulinis balas yra žemiausias nuo jo sukūrimo, Europos Sąjungos ir Balkanų regionas užima pirmą vietą pasaulyje, o aštuonios ES valstybės narės užima aštuonias iš dešimties aukščiausių vietų indekse. Taip pat žr. „Europe Press Freedom Report – on the Tipping Point: Press Freedom 2025“ (liet. „Europos spaudos laisvės ataskaita – lūžio taškas. Spaudos laisvė 2025 m.“).

⁶⁹ Įgyvendina Žiniasklaidos pliuralizmo ir žiniasklaidos laisvės centras.

[Šiaurės Makedonijoje](#) paskirti nauji Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų agentūros tarybos nariai, tačiau susirūpinimą tebekelia Agentūros finansinis nepriklausomumas.

Informacijos apie žiniasklaidos nuosavybę skaidrumo didinimas

Viešai prieinama informacija apie žiniasklaidos nuosavybės struktūrą vartotojams suteikia galimybę priimti pagrįstus sprendimus apie jų vartojamą informaciją, ypač tais atvejais, kai nuosavybė apima redakcinių gairių ir sprendimų priėmimo kontrolę arba reikšmingos įtakos darymą jiems.

[Prancūzijoje](#) laukiama, kol bus priimtos įgyvendinimo taisyklės dėl reguliavimo institucijos sukurtos preliminaros nacionalinės žiniasklaidos priemonių nuosavybės duomenų bazės. [Maltoje](#) naujai priimtais teisės aktais reguliavimo institucijai pavesta sukurti ir prižiūrėti žiniasklaidos priemonių nuosavybės duomenų bazę. [Slovėnijoje](#) neseniai priimtuose teisės aktuose numatyta sukurti naują nuosavybės duomenų bazę. Reformos rengiamos arba bus priimtos [Bulgarijoje](#), [Kipre](#), [Airijoje](#), [Lietuvoje](#), [Ispanijoje](#) ir [Portugalijoje](#). Iki to laiko, kai bus priimti teisės aktų projektai, [Čekijoje](#) toliau kyla rimtų problemų, susijusių su žiniasklaidos nuosavybės skaidrumu.

[Juodkalnijoje](#) padidėjo žiniasklaidos priemonių nuosavybės skaidrumas, o kartu auga susirūpinimas dėl Serbijoje įsikūrusioms įmonėms priklausančių žiniasklaidos priemonių įtakos. [Serbijoje](#), atsižvelgiant į tolesnę žiniasklaidos rinkos koncentraciją, didelį susirūpinimą kelia politinė ir ekonominė įtaka žiniasklaidai, be kita ko, redakcinei politikai.

Žiniasklaidos apsauga nuo politinio spaudimo ir nederamo poveikio

Žiniasklaidos nepriklausomumui gali būti pakenkta keliais būdais, be kita ko, taikant nederamą politinę įtaką ir spaudimą. Tokioms situacijoms taikomas Europos žiniasklaidos laisvės aktas, kuriuo nustatoma redaktorių nepriklausomumo apsaugos sistema, siekiama apriboti pernelyg didelį politinį kišimąsi ir sukurti skaidrią valstybės išteklių paskirstymo žiniasklaidai sistemą. Du pagrindiniai šios sistemos elementai yra apsaugos nuo visuomeninės žiniasklaidos politizavimo priemonės ir skaidrios valstybinės reklamos paskirstymo taisyklės.

Skaidrios ir sąžiningos valstybinės reklamos užtikrinimas

Valstybinė reklama apima bet kokią valstybės biudžeto panaudojimą visų lygmenų valdžios institucijų ar subjektų reklamai ir kampanijoms. Jei tokie ištekliai paskirstomi neskaidriai arba nesąžiningai, jie gali būti naudojami kaip politinės įtakos svertai. Europos žiniasklaidos laisvės akte šį klausimą siekiama spręsti nustatant paskirstymo kriterijų ir procedūrų reikalavimus bei įgaliojimus, kad valdžios institucijos atskleistų, kiek kasmet mokama žiniasklaidos paslaugų teikėjams⁷⁰.

Nuo 2025 m. ataskaitos paskelbimo [Kroatijoje](#), [Slovakijoje](#), [Graikijoje](#), [Maltoje](#), [Latvijoje](#) ir [Slovėnijoje](#) priimti teisės aktai, kuriais konkrečiai sprendžiamas valstybinės reklamos klausimas. [Bulgarijoje](#), [Kipre](#), [Airijoje](#), [Ispanijoje](#), [Čekijoje](#) ir [Portugalijoje](#) rengiami teisės aktų, kuriais reglamentuojamas šis klausimas, projektai. [Vengrijoje](#) dar neišspręstas valstybinės reklamos platinimo žiniasklaidos priemonėms skaidrumo ir sąžiningumo klausimas. [Rumunijoje](#) dar kyla problemų dėl tam tikros praktikos, susijusios su politinių partijų ir valstybės institucijų vykdomu privačios žiniasklaidos finansavimu.

⁷⁰ Europos žiniasklaidos laisvės aktas ir Politinės reklamos reglamentas (ES) 2024/900 veikia lygiagrečiai. Politinės reklamos reglamentu didinamas politinės reklamos skaidrumas ir stiprinamos duomenų apsaugos teisės, kai į jo taikymo sritį patenkanti politinė reklama yra tikslinė arba teikiama, be kita ko, valstybės institucijų.

[Šiaurės Makedonijoje](#) dedamos pastangos modernizuoti visuomeninį transliuotoją, nors tebėra problemų dėl riboto administracinio savarankiškumo ir neteisėto finansavimo. [Albanijoje](#) vis dar esama trūkumų, susijusių su sąžiningu valstybinės reklamos ir kitų valstybės išteklių paskirstymu.

Nepriklausomos visuomeninės žiniasklaidos veikimo užtikrinimas

Kiekviena valstybė narė yra atsakinga už savo visuomeninės žiniasklaidos finansavimą visapusiškai laikantis ES prekybos ir konkurencijos taisyklių⁷¹. Optimaliai veikiantys visuomeniniai žiniasklaidos paslaugų teikėjai užtikrina, kad piliečiai ir įmonės turėtų prieigą prie įvairaus turinio pasiūlos, įskaitant kokybišką informaciją. Todėl Europos žiniasklaidos laisvės aktu nustatomas visuomeninių žiniasklaidos paslaugų teikėjų nepriklausomo veikimo apsaugos priemonių rinkinys, t. y. tinkami, tvarūs ir nuspėjami finansiniai ištekliai ir skaidrumas skiriant ir atleidžiant vadovybę.

Daugelyje šalių priimtose arba įgyvendintos įvairios reformos, kuriomis siekiama stiprinti nacionalinių visuomeninių transliuotojų nepriklausomumą. Tai įvyko [Švedijoje](#) ir [Suomijoje](#). [Danija](#) nustatė naują viešojo radijo valdybos skyrimo modelį. [Vokietija](#) ir [Graikija](#) patvirtino reformas, kuriomis siekiama modernizuoti visuomeninių transliuotojų struktūrą. [Malta](#) nustatė naujas apsaugos priemones, susijusias su visuomeninio transliuotojo generalinio direktoriaus skyrimu.

Visuomeninių transliuotojų valdymo reformos vykdomos arba yra įvairiuose parengiamuosiuose etapuose [Bulgarijoje](#), [Kroatijoje](#), [Airijoje](#), [Italijoje](#), [Slovėnijoje](#), [Estijoje](#), [Prancūzijoje](#), [Lenkijoje](#), [Nyderlanduose](#), [Portugalijoje](#) ir [Kipre](#). Birželio mėn. [Vengrija](#) patvirtino plataus masto reformą. [Slovakijoje](#) suinteresuotiesiems subjektams vis tebekelia susirūpinimą 2024 m. liepos mėn. įstatymas, kuriuo panaikinamas visuomeninis transliuotojas ir įsteigiamas naujas subjektas, o pasiūlymai atnaujinti visuomeninės žiniasklaidos valdymo ir finansavimo klausimą sukėlė susirūpinimą [Čekijoje](#) ir [Lietuvoje](#). Imtasi pradinių veiksmų dėl reformos, kuria siekiama stiprinti nepriklausomą visuomeninės žiniasklaidos valdymą ir redakcinę nepriklausomybę [Rumunijoje](#).

Kalbant apie plėtos šalis, susirūpinimą tebekelia visuomeninio transliuotojo nepriklausomumas ar redakcinis savarankiškumas [Serbijoje](#) ir [Albanijoje](#).

Prieigos prie informacijos užtikrinimas

Teisė gauti informaciją iš valdžios institucijų žurnalistams suteikia galimybę atlikti savo tiriamąjį darbą. Tai taip pat svarbi skaidrumo ir atskaitomybės priemonė pilietinei visuomenei ir piliečiams. Teisėkūros reformos priimtose [Lietuvoje](#), įsigaliojo [Austrijoje](#) ir [Estijoje](#), o reformos, kuriomis nustatomi nauji reikalavimai dėl galimybės susipažinti su dokumentais, sukėlė suinteresuotųjų šalių susirūpinimą [Graikijoje](#), [Suomijoje](#), [Danijoje](#), [Liuksemburge](#) ir [Nyderlanduose](#) peržiūrima galimybės susipažinti su dokumentais tvarka.

[Juodkalnijoje](#) 2025 m. gruodžio mėn. buvo priimti nauji Įstatymo dėl laisvos prieigos prie informacijos pakeitimai, tačiau tebėra problemų užtikrinant jo vykdymą.

Žurnalistų saugumo ir apsaugos gerinimas, taip pat grasinimų imtis teisinių veiksmų ir strateginių ieškinių dėl visuomenės dalyvavimo problemos sprendimas

Bauginimas ir spaudimas kenkia žurnalistų darbo aplinkai, o jų apsaugos ir saugumo užtikrinimas yra labai svarbus siekiant apsaugoti žiniasklaidos laisvę ir laisvą bei pliuralistinę žiniasklaidos aplinką. Siekdamas padidinti žurnalistų saugumą, kelios valstybės narės ir plėtos šalys priėmė specialius veiksmų planus ir ėmėsi veiksmų specialioms paramos struktūroms

⁷¹ Sutarčių protokolai Nr. 29 dėl valstybių narių visuomeninės transliacijos sistemos.

sukurti⁷². Pavyzdžiui, [Danija](#), [Kroatija](#) ir [Latvija](#) priėmė veiksmų planus, o [Liuksemburgas](#) ir [Portugalija](#) ėmėsi priemonių pagal anksčiau priimtus veiksmų planus.

[Vokietija](#) ir [Graikija](#) padidino teisėsaugos institucijų pajėgumus arba parengė joms skirtas mokymo programas. [Bulgarija](#) priėmė priekabiavimo internete atvejų, nukreiptų prieš žurnalistus, nagrinėjimo gaires. [Italijoje](#) pateiktas pakeitimų projektas, kuriuo siekiama nustatyti konkrečias sunkinančias aplinkybes, susijusias su nusikaltimais profesionaliems žurnalistams. [Maltoje](#) ir [Slovakijoje](#) tebevykdomos reformos, kuriomis siekiama pagerinti žurnalistų apsaugą.

Strateginiai ieškiniai dėl visuomenės dalyvavimo yra ypatinga persekiojimo forma, kai siekiama varžyti žiniasklaidos laisvę ir saviraiškos laisvę. Nuo 2025 m. ataskaitos paskelbimo ES teisės aktuose nustatyti reikalavimai ir speciali Komisijos rekomendacija dėl strateginių ieškinų dėl visuomenės dalyvavimo padeda skatinti imtis tolesnių veiksmų nacionalinės teisės sistemoje, nes [Belgijoje](#), [Kipre](#), [Estijoje](#), [Lietuvoje](#), [Latvijoje](#), [Suomijoje](#), [Prancūzijoje](#), [Lenkijoje](#), [Švedijoje](#) ir [Slovėnijoje](#) priimti kovos su strateginiais ieškiniiais dėl visuomenės dalyvavimo teisės aktai. Keliose kitose valstybėse narėse pateikti teisės aktai, kurie šiuo metu yra skirtinguose rengimo etapuose.

[Albanijoje](#) žurnalistai toliau susilaukė grasinimų ir išpuolių, prieš juos buvo rengiamos šmeižto kampanijos ir buvo teikiami strateginiai ieškiniai dėl visuomenės dalyvavimo. [Juodkalnijoje](#) valdžios institucijos toliau siekia taikyti visiško smurto prieš žurnalistus netoleravimo politiką, nors pavienių išpuolių pasitaiko. [Serbijoje](#) žurnalistų saugumo padėtis toliau blogėjo, padaugėjo fizinių išpuolių, grasinimų, bauginimo ir neapykantos kurstymo atvejų.

3.4. Kiti su stabdžių ir atsvarų sistema susiję instituciniai klausimai

Patikima stabdžių ir atsvarų sistema yra teisinės valstybės kertinis akmuo. Užtikrinant, kad valdžios institucijoms ir toliau būtų taikoma veiksminga priežiūra ir atskaitomybė, padedama užkirsti kelią valdžios sutelkimui, apsaugomos pagrindinės teisės ir stiprinamas demokratinis atsparumas.

Konstitucinės reformos ir diskusijos, darančios poveikį institucinei stabdžių ir atsvarų sistemai

Kai kuriose valstybėse narėse vykdomi veiksmai, kuriais siekiama sustiprinti konstitucinę stabdžių ir atsvarų sistemą. [Nyderlanduose](#) vyriausybė paskelbė pasiūlymus teisėjams suteikti galimybę peržiūrėti įstatymus atsižvelgiant į Konstitucijoje įtvirtintas „klasikines“ pagrindines teises. [Švedijoje](#) tęsiamas darbas, susijęs su Konstitucijos teisės aktų pakeitimais, kuriais siekiama sukurti sistemą, padėsiančią geriau įveikti rimtas krizes.

Net kai valstybė narė naudoja savo nacionaline kompetencija iš dalies pakeisti savo konstituciją, ji negali nepaisyti būtinybės laikytis pagrindinių Sąjungos teisės principų. [Slovakijoje](#) tam tikri 2025 m. rugsėjo mėn. priimti Konstitucijos pakeitimai kelia susirūpinimą dėl ES teisės viršenybės principo⁷³.

Teisėkūros proceso įtraukimas, kokybė ir skaidrumas

Pagal teisės viršenybės principą reikalaujama, kad teisės aktai būtų priimami taikant skaidrų, atskaitingą, demokratinį ir pliuralistinį procesą, kuriuo remiamas teisinis tikrumas ir teisėkūros

⁷² Pagal 2021 m. rugsėjo 16 d. Komisijos rekomendaciją dėl žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų saugumo.

⁷³ 2025 m. lapkričio 21 d. Komisija pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūrą ir Slovakijai išsiuntė oficialų pranešimą dėl pagrindinių ES teisės principų, visų pirma ES teisės viršenybės, autonomijos, veiksmingumo ir vienodo taikymo principų, pažeidimo.

kokybė⁷⁴. Kelios valstybės narės imasi veiksmų, kad pagerintų konsultavimąsi su suinteresuotaisiais subjektais teisėkūros procese. [Kipre](#) imtasi esminių veiksmų siekiant padidinti visuomenės dalyvavimą priimant sprendimus, be kita ko, priimtas Piliečių teisėkūros iniciatyvos įstatymas, kuriuo piliečiams suteikiama galimybė teikti politikos pasiūlymus taikant oficialų mechanizmą. [Portugalijoje](#) imamasi veiksmų teisėkūros skaidrumui didinti, nes parlamentas įgyvendina naujas priemones, o vyriausybė tęsia darbą, susijusį su poveikio teisės aktams vertinimo sistema. [Rumunijoje](#) padaryta tam tikra tolesnė pažanga sprendžiant dažno vyriausybės nepaprastųjų potvarkių naudojimo ir veiksmingų viešų konsultacijų klausimus, tačiau vis dar esama tam tikrų trūkumų. [Graikijoje](#) teisėkūros proceso kokybė gerėja, tačiau tebėra problemų, įskaitant dažną teisės aktų keitimą.

Tačiau kitose valstybėse narėse tebėra trūkumų, susijusių su suinteresuotųjų subjektų dalyvavimu teisėkūros procese, o tam tikrais atvejais padėtis pablogėjo. Tai apima susirūpinimą dėl pernelyg dažno ekstremaliųjų situacijų procedūrų naudojimo. [Bulgarijoje](#) tebėra problemų, susijusių su praktiniu teisėkūros taisyklių įgyvendinimu, ir susirūpinimą tebekelia teisėkūros proceso kokybė. [Čekijoje](#) teisėkūros proceso kokybei toliau poveikį daro paspartintos teisėkūros procedūros, visuomenės dalyvavimo vengimas ir tarpžinybinė peržiūra, o suinteresuotieji subjektai reiškia susirūpinimą dėl vengimo įtraukti visuomenę vykdant didelės svarbos veiksmus. [Slovakijoje](#) teisėkūros procesas tebekelia susirūpinimą dėl nepakankamų viešų konsultacijų ir suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo, taip pat dėl dažno paspartintų procedūrų taikymo, be kita ko, didelį poveikį turintiems teisės aktams.

[Albanijoje](#) susirūpinimą tebekelia teisėkūros proceso kokybė, įskaitant nuoseklų faktais grindžiamo politikos formavimo taikymą ir viešų konsultacijų veiksmingumą. [Šiaurės Makedonijoje](#) parlamentas toliau įgyvendino savo Darbo tvarkos taisykles ir padidino jų veiksmingumą, o nemažai įstatymų buvo priimta pagal sutrumpintą teisėkūros procedūrą. Buvo dedamos pastangos siekiant pašalinti trūkumus, susijusius su faktais grindžiamu politikos planavimu. [Serbijoje](#) pablogėjo viešų konsultacijų teisinė sistema ir jos vykdymo užtikrinimas, nes buvo sumažinti standartai, o konsultacijų rengiamai mažiau.

Svarbūs su aukščiausiais ir konstituciniais teismais susiję stabdžių ir atsvarų sistemos pokyčiai

Konstitucinės jurisdikcijos, kaip pagrindiniai stabdžių ir atsvarų sistemos dalyviai, labai prisideda prie veiksmingo ES teisės taikymo ir ES teisinės tvarkos vientisumo. Nors valstybės narės išlaiko kompetenciją, susijusią su šių įstaigų steigimu, sudėtimi ir veikimu, jos turi naudotis ta kompetencija laikydamosi ES teisės ir Europos vertybių. Konstituciniai teismai taip pat dažnai priima sprendimus, kurie daro didelį poveikį bendrai stabdžių ir atsvarų sistemai.

[Latvijoje](#) svarstomi galimi Konstitucinio Teismo įstatymo pakeitimai, įskaitant priemones, kuriomis siekiama geriau apsaugoti Konstitucinio Teismo teisėjų nepriklausomumą.

Kalbant apie plėtros šalis, [Juodkalnijoje](#) buvo paskirti du Konstitucinio Teismo teisėjai ir tai padėjo pagerinti jo veikimą bei veiksmingumą, o likusius teisėjus dar reikia paskirti.

Ombudsmenai, nacionalinės žmogaus teisių institucijos ir kitos nepriklausomos institucijos

⁷⁴ Atnaujintame Venecijos komisijos teisinės valstybės kontroliniame sąraše apibrėžiami su teisėkūros procedūromis susiję standartai, pabrėžiant, pavyzdžiui, kad pagreiktos teisėkūros procedūros turėtų būti taikomos tik išimtiniais atvejais ar aplinkybėmis.

Nacionalinės žmogaus teisių institucijos (NŽTI)⁷⁵, ombudsmenai⁷⁶, lygybės įstaigos⁷⁷ ir kitos nepriklausomos institucijos užtikrina nepriklausomą priežiūrą bei atskaitomybę ir taip labai padeda užtikrinti teisės viršenybę ir stiprinti stabdžių ir atsvarų sistemą. Kai kuriose valstybėse narėse vykdomi veiksmai šioms institucijoms stiprinti. [Čekijoje](#) įgyvendinami Ombudsmeno įstatymo, kuriuo įsteigiama nacionalinė žmogaus teisių institucija, pakeitimai. [Kroatijoje](#) vyriausybės institucijos toliau gerino ombudsmeno rekomendacijų įgyvendinimą.

Kitose valstybėse narėse NŽTI, ombudsmenai ir kitos nepriklausomos institucijos ir toliau susidūrė su problemomis, be kita ko, susijusiomis su ištekiais. [Portugalijoje](#) 2026 m. liepos mėn., po skyrimo procedūros parlamente vėlavimų, buvo paskirtas naujas ombudsmenas. [Estijoje](#) kai kurioms nepriklausomoms institucijoms nustatyta daugiau užduočių, o papildomų išteklių neskirta.

[Albanijoje](#) buvo paskirtas naujas ombudsmenas ir naujas įgaliotinis apsaugos nuo diskriminacijos klausimais, tačiau abiem institucijoms nuolat trūksta žmogiškųjų ir finansinių išteklių. [Šiaurės Makedonijoje](#) parlamentas paskyrė kelis pareigūnus į nepriklausomas institucijas, nors susirūpinimą tebekelia nuopelnais grindžiamos atrankos procedūros. [Serbijoje](#) dauguma pagrindinių teisių srityje dirbančių nepriklausomų įstaigų toliau susidūrė su išteklių apribojimais, o tolesni veiksmai, susiję su jų rekomendacijomis, ir toliau buvo nenuoseklūs.

Trys valstybės narės dar nėra įsteigusios nacionalinės žmogaus teisių institucijos, akredituotos pagal JT Paryžiaus principus. [Rumunijoje](#) dar nepriimtas galutinis sprendimas dėl nacionalinių žmogaus teisių institucijų akreditavimo. [Italijoje](#) ir [Maltoje](#) buvo imtasi tik pradinių parengiamųjų veiksmų nacionalinei žmogaus teisių institucijai įsteigti.

Europos Žmogaus Teisių Teismo ir nacionalinių teismų sprendimų įgyvendinimas

Nuo 2022 m. šalių skyriuose pateikiama informacija apie pagrindinių Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) sprendimų įgyvendinimą, kuris yra svarbus teisinės valstybės veikimo rodiklis. Rezultatai įvairiose valstybėse narėse skiriasi. Visoje ES dar turi būti įgyvendinta apie 43,9 proc. pagrindinių EŽTT sprendimų, susijusių su valstybėmis narėmis per pastaruosius dešimt metų, o tai yra nedidelis pagerėjimas, palyginti su praėjusiais metais⁷⁸.

[Belgijoje](#) vis dar kyla problemų dėl to, kaip valdžios institucijos laikosi galutinių nacionalinių teismų ir Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų. [Graikijoje](#) reformomis siekiama mažinti administracijos vėlavimą vykdyti galutinius teismo sprendimus. [Kipre](#) nepadaryta pažangos šalinant teisinės kliūtis, trukdančias vykdyti teismo sprendimus.

Galimybių pilietinei visuomenei atverianti sistema

Pilietinės visuomenės organizacijos ir žmogaus teisių gynėjai yra labai svarbūs siekiant apsaugoti ir propaguoti ES vertybes. Jie veikia kaip sergėtojai: atkreipia dėmesį į grėsmes teisės viršenybei, puoselėja demokratijos principus ir padeda užtikrinti viešąją valdžią vykdančių asmenų atskaitomybę. Komisija remia valstybių narių pastangas skatinti klestinčią pilietinę erdvę įgyvendinant [ES pilietinės visuomenės strategiją](#) ir [2023 m. rekomendaciją dėl piliečių dalyvavimo](#).

Daugelyje valstybių narių veikia pilietinei visuomenei palanki ir ją remianti sistema. Keliose valstybėse narėse toliau dedamos pastangos dar labiau stiprinti pilietinės visuomenės

⁷⁵ JT Paryžiaus principuose, kuriuos 1993 m. patvirtino JT Generalinė Asamblėja (Rezoliucija A/RES/48/134), nustatyti pagrindiniai kriterijai, kuriuos turi atitikti NŽTI. NŽTI yra periodiškai akredituojamos Pasaulinio nacionalinių žmogaus teisių institucijų aljanso akreditavimo pakomitetyje.

⁷⁶ Žr. Venecijos komisijos principus dėl ombudsmenų.

⁷⁷ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2024/1500 ir Tarybos direktyva 2024/1499.

⁷⁸ 2025 m. šis skaičius buvo 45,7 proc. Europos įgyvendinimo tinklas (2026 m.), rašytinė informacija.

organizacijų aplinką, nors pažangos lygis skiriasi. [Estijoje](#) įsigaliojo pilietinės visuomenės organizacijoms skirta strateginės partnerystės finansavimo programa, kuri sudarys sąlygas pilietinės visuomenės organizacijoms toliau naudotis šiuo svarbiu finansavimo šaltiniu ir remti atvirą pilietinę erdvę. [Prancūzijoje](#) valdžios institucijos toliau remia pilietinės visuomenės organizacijas, be kita ko, joms skiria didelį viešąjį finansavimą, nors kai kurioms organizacijoms ir toliau kyla sunkumų vykdyti savo veiklą.

Kai kuriose valstybėse narėse priemonės, darančios poveikį pilietinės visuomenės organizacijoms, atšauktos arba panaikintos. [Nyderlanduose](#) Senatas atmetė PVO skaidrumo įstatymą, kurį kritikavo PVO, labdaros organizacijos ir NŽTI. [Vengrijoje](#) priimtas konstitucinis pakeitimas ir įstatymas, kuriuo panaikinama Suverenumo apsaugos tarnyba, o 2025 m. gegužės 13 d. pateiktas įstatymo dėl skaidrumo viešajame gyvenime projektas Nacionalinėje Asamblėjoje nebenagrinėjamas.

Klestinčiai pilietinei erdvei reikalinga palanki teisinė, administracinė ir reglamentavimo aplinka, kurioje PVO būtų remiamos bei įgalinamos ir kurioje jos būtų apsaugotos ir galėtų laisvai veikti. Kai kurių valstybių narių pilietinės visuomenės organizacijos atkreipė dėmesį į pilietinės visuomenės subjektams taikomus apribojimus, įskaitant finansavimo kliūtis, kliūtis rengti taikius susirinkimus ir sudėtingus ataskaitų teikimo reikalavimus⁷⁹. [Čekijoje](#) viešasis finansavimas šiam sektoriui buvo gerokai sumažintas. [Vokietijoje](#) nesimta jokių veiksmų siekiant pritaikyti ne pelno organizacijų atleidimo nuo mokesčių statusą, o pilietinės visuomenės organizacijos ir toliau susiduria su problemomis, susijusiomis su jų veikla ir galimybėmis gauti finansavimą. [Italijoje](#) vykstant diskusijoms dėl naujų teisės aktų, kuriais siekiama stiprinti vidaus saugumą, suinteresuotieji subjektai išreiškė susirūpinimą dėl pokyčių, susijusių su teisės protestuoti apribojimais, ir dėl jų galimo poveikio pilietinei erdvei ir naudojimuisi pagrindinėmis teisėmis ir laisvėmis. Nors [Vengrijoje](#) panaikinta Suvereniteto apsaugos tarnyba, kai kurios nepriklausomų pilietinės visuomenės organizacijų darbui trukdančios kliūtys dar turi būti pašalintos.

Apie neigiamus naratyvus, fizinius bei žodinius išpuolius ir politinį spaudimą toliau pranešama kaip apie ypatingą problemą kai kuriose valstybėse narėse. [Rumunijoje](#) PVO praneša apie vis didesnius jų darbo apribojimus. [Slovakijoje](#) NVO įstatymo pakeitimai, dėl kurių pilietinės visuomenės organizacijoms būtų užkrauta papildoma administracinė našta, buvo paskelbti prieštaraujančiais Konstitucijai, tačiau pilietinės visuomenės aplinkai spaudimas daromas toliau.

[Albanijoje](#) pilietinės visuomenės organizacijos veikia laisvai, tačiau toliau susiduria su tokiomis problemomis kaip diskreditacija, ribotas politikos formavimo skaidrumas ir finansinio tvarumo suvaržymai. [Juodkalnijoje](#) valdžios institucijos išpareigojo suderinti nacionalinės teisės aktus su ES *acquis* pagal nustatytą įtraukių teisėkūros procesų sistemą, tačiau tebėra problemų, susijusių su teisėkūros planavimu ir viešų konsultacijų veiksmingumu. [Šiaurės Makedonijoje](#) vyriausybė toliau siekė stiprinti bendradarbiavimą su pilietinės visuomenės organizacijomis, o su PVO finansavimu susijusios problemos išlieka. [Serbijoje](#) pilietinės visuomenės organizacijos patiria vis didesnę spaudimą, bauginimą ir išpuolius, kuriuos, be kita ko, vykdo aukšto lygio pareigūnai, o dėl pranešimų apie atvejus, kai policija

⁷⁹ Bendras pilietinės visuomenės atsakymas dėl pilietinės erdvės rengiant 2026 m. metinę teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 2. 2025 m. „Civicus monitor“ padėties trijose ES valstybėse narėse vertinimą sumažino nuo „susiaurinta“ iki „ribojama“, o padėties vienoje iš ataskaitoje nurodytų plėtros šalių vertinimą – nuo „ribojama“ iki „slopinama“. „Civicus“ piliečių laisvių padėtis vertinama pagal skalę nuo 0 iki 100, o šalys vertinamos remiantis jų rezultatais pagal penkių kategorijų skalę, kuri apibrėžiama taip: atvira (81–100), susiaurinta (61–80), ribojama (40–60), slopinama (21–39) ir uždara (0–20).

naudojo per didelę jėgą prieš protestuotojus, iki šiol nebuvo priimta apkaltinamųjų nuosprendžių.

Nacionalinė stabdžių ir atsvarų sistema naudojant intervencinio sekimo programinę įrangą (šnipinėjimo programas)

Bet koks bandymas neteisėtai susipažinti su piliečių, įskaitant žurnalistus, pilietinės visuomenės atstovus ir politinius oponentus, duomenimis yra nepriimtinas ir atsakingos nacionalinės valdžios institucijos privalo vykdyti būtinus tyrimus. Tačiau net tais atvejais, kai šnipinėjimo programos teisėtai naudojamos laikantis nacionalinio saugumo reikalavimų ir nepatenka į ES teisės taikymo sritį, griežtos nacionalinės apsaugos priemonės tebėra labai svarbios siekiant užkirsti kelią piktnaudžiavimui ir užtikrinti atskaitomybę. Turi būti gerbiamos pagrindinės teisės, įskaitant duomenų apsaugą, saviraiškos laisvę, laisvę gauti ir skleisti informaciją, taip pat teisę į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą. Tais atvejais, kai šnipinėjimo programos diegiamos teisėsaugos tikslais arba kai jas nacionalinio saugumo tikslais diegia privati subjektai, ES duomenų apsaugos teisės aktuose nustatyta išsami apsaugos priemonių ir priežiūros sistema⁸⁰. Kai ES duomenų apsaugos teisė netaikoma, toliau taikoma Europos žmogaus teisių konvencija.

2026 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje toliau pranešama apie pokyčius šioje srityje, o įtarimai dėl neteisėto šnipinėjimo programų naudojimo skatina atkreipti dėmesį į nacionalinių stabdžių ir atsvarų sistemų veikimą. [Graikijoje](#) toliau vykdoma teisminė tam tikrų šnipinėjimo programų naudojimo aspektų kontrolė. [Italijoje](#) toliau tirama „Paragon“ šnipinėjimo programų byla, be kita ko, siekiant nustatyti asmenis, atsakingus už šnipinėjimo programų naudojimą prieš Italijos žurnalistus, po to, kai prokuratūros nerado jokių įrodymų, kad Italijos žvalgybos tarnybos būtų vykdžiusios prieš žurnalistus nukreiptas operacijas naudodamosi šnipinėjimo programomis. Susirūpinimą tebekelia tai, kad [Vengrijoje](#) nėra procedūrinių apsaugos priemonių ir veiksmingos priežiūros slapto sekimo priemonių naudojimo atveju.

4.5. Bendrosios rinkos aspektai pagal keturis ramsčius

Veiksmingos teisingumo sistemos, griežtos apsaugos nuo korupcijos priemonės, teisinis tikrumas ir įtraukūs, faktais grindžiami teisės aktai yra esminis klestinčios ekonomikos pagrindas. Jie daro įtaką verslo aplinkai ir investicijų pasirinkimui, pagrindžia sklandų bendrosios rinkos veikimą ir prisideda prie tvaraus ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo. 2026 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje toliau vertinami pokyčiai, susiję su bendrosios rinkos aspektu, inicijuoti 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje, toliau remiantis verslo suinteresuotųjų subjektų pateikta informacija ir išsamiau nagrinėjant tokius klausimus kaip nepriklausomų reguliavimo institucijų darbas.

Remiantis „Eurobarometro“ duomenimis, be kita ko, pateiktais [2026 m. teisingumo rezultatu suvestinėje](#), kiekvienos šalies skyriuje pateikiama informacija apie tai, kaip įmonės suvokia viešųjų pirkimų ir nacionalinių konkurencijos institucijų nepriklausomumą. Šių institucijų nepriklausomumas yra labai svarbus bendrosios rinkos veikimui. Kalbant apie pirmosios instancijos viešųjų pirkimų peržiūros įstaigas, nepriklausomumo suvokimo lygis yra aukščiausias [Suomijoje](#), [Švedijoje](#) ir [Liuksemburge](#), o mažiausias – [Bulgarijoje](#), [Graikijoje](#) ir [Vengrijoje](#). Nacionalinių konkurencijos institucijų nepriklausomumo suvokimo lygis yra aukščiausias [Suomijoje](#), [Švedijoje](#), [Danijoje](#) ir [Airijoje](#), o mažiausias – [Bulgarijoje](#), [Graikijoje](#) ir [Vengrijoje](#).

⁸⁰ Venecijos komisijos 2024 m. ataskaita dėl teisinės valstybės principo ir žmogaus teises atitinkančio šnipinėjimo programų reglamentavimo.

Kalbant apie suvokiamą investicijų apsaugos veiksmingumą, daugiau kaip du trečdaliai apklaustų įmonių išreiškė pasitikėjimą [Danija](#), [Airija](#), [Liuksemburgu](#), [Malta](#), [Nyderlandais](#), [Austrija](#), [Slovėnija](#), [Suomija](#) ir [Švedija](#), o mažiau nei trečdalis išreiškė pasitikėjimą [Graikija](#) ir [Lenkija](#). Daugiau kaip du trečdaliai [Albanijos](#) įmonių reiškia pasitikėjimą investicijų apsauga, daugiau kaip pusė – [Juodkalnijoje](#) ir [Serbijoje](#), ir mažiau nei pusė – [Šiaurės Makedonijoje](#).

Kalbant apie *teisingumo sistemos veikimą*, bendrosios rinkos požiūriu svarbus aspektas yra specializuotų teismų ir teisėjų, nagrinėjančių komercinius ginčus, įskaitant didelės vertės tarpvalstybines bylas, prieinamumas. Kaip matyti iš 2026 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės⁸¹, keturiose valstybėse narėse yra tik specializuoti komerciniai teismai, devyniose valstybėse narėse yra tik specializuotos komercinės kolegijos bendrosios kompetencijos teismuose, o kitose keturiose valstybėse narėse – tik specializuoti teisėjai bendrosios kompetencijos teismuose. Likusiose 10 valstybių narių egzistuoja trijų ankstesnių kategorijų deriniai, o vienoje iš jų yra visos trys galimybės, nors ir skirtingais lygmenimis ir skirtingais atvejais. [Vokietijoje](#) daugiau kaip pusėje žemių pradėjo veikti specializuoti komerciniai teismai ir kolegijos. [Kipre](#) užsitęsęs vėlavimas pradėti komercinių bylų teismo veiklą ir toliau kelia didelį verslo bendruomenės susirūpinimą.

Įmonės naudojasi alternatyvaus ginčų sprendimo galimybėmis, be kita ko, dėl to, kad bylinėjimosi išlaidos joms gali būti kliūtis. [Italijoje](#) verslo suinteresuotieji subjektai pabrėžia, kad tarpininkavimas gali veiksmingai prisidėti prie bylinėjimosi mažinimo, ir ragina imtis tolesnių priemonių, kuriomis būtų skatinamas naudojimasis juo. [Austrijoje](#) bendrosios kompetencijos teismuose taikoma teismo mokesčių sistema toliau kelia sunkumų, susijusių su teise kreiptis į teismą, be kita ko, įmonėms, visų pirma dėl to, kad nenustatyta teismo mokesčių viršutinė riba.

Galiausiai teisingumo sistemų veiksmingumo trūkumai gali pakenkti verslo aplinkai, nes investuotojams ir įmonėms reikia laiku išspręsti ginčus, kad jie galėtų priimti pagrįstus investicinius sprendimus. [Maltoje](#) vėlavimai ir nepakankamas teismų veiksmingumas nepadedą užtikrinti įmonių pasitikėjimo. Nors teismo darbuotojų skaičius padidėjo, suinteresuotieji subjektai pripažįsta, kad teismų ir administracijos darbuotojų trūkumas yra vėlavimo teismuose veiksnys, kuris taip pat gali turėti įtakos teisiniam tikrumui ir ekonominei veiklai. [Italijoje](#) suinteresuotieji subjektai, įskaitant verslo atstovus, pripažįsta pažangą, padarytą įdarbinant teisėjus ir administracinių teismų darbuotojus, pvz., pradedant konkursus dėl nuolatinio teismo tarnautojų įdarbinimo, tačiau sutinka, kad reikia toliau dėti pastangas siekiant užpildyti laisvas darbo vietas, kad būtų padidintas teisingumo veiksmingumas. [Portugalijoje](#) suinteresuotieji subjektai toliau nurodo teisingumo sistemos veiksmingumo trūkumus, visų pirma mažėjančią administracinių ir mokesčių teismų veiksmingumą, kaip ilgalaikę kliūtį investicijoms ir verslo aplinkai.

Korupcija iškraipo konkurenciją ir mažina pasitikėjimą valdžios institucijomis, o tai kenkia tinkamam bendrosios rinkos veikimui ir verslo sąlygoms. Tai ypač aktualu viešųjų pirkimų srityje, kurioje kelios valstybės narės stiprina skaidrumo ir sąžiningumo priemones. [Graikija](#) įdiegė valstybės tarnautojų, dirbančių viešųjų pirkimų srityje, mokymo ir sertifikavimo sistemą, papildomai įdarbino viešųjų pirkimų priežiūros institucijos darbuotojų ir sukūrė viešųjų pirkimų specialistų registrą, kuriuo siekiama didinti viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių pareigūnų profesionalumą, sąžiningumą ir atskaitomybę. [Kipre](#) pradėjo veikti nauja e. viešųjų pirkimų platforma, kurioje užtikrinamas nenutrūkstamas matomumas ir audito institucijoms padedama atlikti savo darbą, kartu gerokai sustiprinant skaidrumą ir atskaitomybę. [Slovėnijoje](#) Viešojo administravimo ministerija toliau įgyvendino du daugiamečius viešųjų pirkimų veiksmų planus, kuriais siekiama didinti skaidrumą,

⁸¹ 2026 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė, 65 diagrama.

profesionalumą bei analizę ir atnaujinti e. viešųjų pirkimų pajėgumus. [Austrijoje](#) už viešuosius pirkimus atsakingos ministerijos įvedė organizacines priemones ir vidaus auditus korupcijos rizikai mažinti.

Aiškios ir skaidrios taisyklės, kuriomis reglamentuojama **žiniasklaidos** aplinka, yra labai svarbios tiek siekiant apsaugoti mūsų demokratinės erdvės vientisumą, tiek remti bendrąją rinką užtikrinant sąžiningą žiniasklaidos paslaugų teikėjų konkurenciją. Žiniasklaidos sektorius susiduria su ekonominiais iššūkiais, kurie atspindi platesnę pasaulinę tendenciją. Šiuo atžvilgiu svarbus vaidmuo tenka žiniasklaidos nuosavybės skaidrumui, sąžiningam ir skaidriam valstybinės reklamos paskirstymui žiniasklaidos subjektams ir skaidrioms finansavimo schemoms, skirtoms žiniasklaidos sektoriui remti. Europos žiniasklaidos laisvės aktas grindžiamas tuo, kad nepriklausomos žiniasklaidos paslaugos atlieka išskirtinį vaidmenį bendrojoje rinkoje, nes tai yra sparčiai kintantis ir ekonomiškai svarbus sektorius, kurio subjektai atlieka ir visuomenės sergėtojų funkcijas. Šiomis aplinkybėmis dėl kelių naujų pokyčių šios problemos dar labiau išaugo. Pastaraisiais metais žiniasklaidos sektoriuje kilo struktūrinių problemų, kurios gali turėti įtakos žiniasklaidos laisvei ir pliuralizmui visame pasaulyje. Tai, be kita ko, priklausomybė nuo skaitmeninių platformų, algoritmais grindžiamas platinimas, mažėjančios ir nevienodos pajamos iš reklamos, užsienio vykdomas manipuliavimas informacija ir kišimasis, taip pat DI poveikis. Europos žiniasklaidos laisvės aktu nustatoma metinė rizikos ir pokyčių žiniasklaidos rinkoje (be kita ko, keletas iš šių problemų) stebėseną. Valstybių narių teisės nuostatų suderinimas su Europos žiniasklaidos laisvės aktu yra labai svarbus siekiant užtikrinti šio itin svarbaus sektoriaus augimą ir tvarumą. [Graikijoje](#) vyriausybė pradėjo taikyti finansinės paramos priemones, visų pirma vietos ir regioninei žiniasklaidai, ir įgyvendinamas ilgalaikis valstybės pagalbos planas sektoriaus skaitmeninei pertvarkai remti. [Austrijoje](#) priimtos išsamios viešųjų pirkimų reikalavimų, susijusių su sąžiningu valstybinės reklamos paskirstymu, aiškinimo ir taikymo gairės. [Airijoje](#) nauju įstatymu Žiniasklaidos fondui, kuris parėmė tris žurnalistikos programas ir skaitmeninės transformacijos programą, bus nustatyta teisės aktų sistema.

Veiksminga **stabdžių ir atsvarų sistema** padeda skatinti teisinį tikrumą ir reguliavimo nuspėjamumą, todėl įmonės gali veikti stabilioje ir nuspėjamoje aplinkoje. [Prancūzijoje](#) po išsamių konsultacijų buvo priimtas įstatymas, kuriuo siekiama supaprastinti įmonių veiklą. [Italijoje](#) verslo suinteresuotieji subjektai palankiai įvertino 2025 m. lapkričio mėn. priimtą įstatymą, kuriuo siekiama supaprastinti reglamentavimą. [Rumunijoje](#) įmonėms ir PVO didžiausią susirūpinimą tebekelia teisėkūros nuspėjamumas, kurį lemia dažni teisės aktų pakeitimai ir daug Parlamente svarstomų įstatymų projektų. [Maltoje](#) dažni teisės aktų pakeitimai bei *ad hoc* vykdomosios priemonės ir toliau kelia grėsmę teisiniam stabilumui ir nuspėjamumui, o tai gali turėti įtakos verslo aplinkai. [Kipre](#) įmonės ir toliau susiduria su sunkumais teisėkūros kokybės srityje ir poreikiu supaprastinti teisės aktus.

4. IŠVADA

Šių metų teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje patvirtinama, kad metinis teisinės valstybės principo taikymo ciklas toliau yra svarbi paskata vykdyti reformas visose valstybės narėse, o tai naudinga tiek piliečiams, tiek įmonėms. Apskritai pokyčiai rodo iš esmės teigiamą trajektoriją: visose keturiose stebimose srityse padaryta didelė pažanga ir užbaigtos arba vykdomos svarbios reformos, nors padėtis valstybės narėse ir politikos srityse tebėra nevienoda, o kai kurios problemos išlieka. Įsitraukimas į šį procesą tebėra tvirtas, kaip matyti iš didelio 2025 m. rekomendacijų, kuriose padaryta pažanga, skaičiaus.

Žvelgdama į ateitį Komisija mano, kad ataskaita ir joje pateiktos rekomendacijos turėtų atlikti svarbų vaidmenį kitame ilgalaikiame ES biudžete ir padėti užtikrinti, kad būtų nustatytos griežtos Sąjungos finansinių interesų apsaugos priemonės ir remiamos investicijos bei

reformos, padedančios skatinti ir geriau užtikrinti teisės viršenybę. Vienodas ir sąžiningas požiūris į valstybes nares, aiškus ir nuoseklus ES standartų taikymas ir dialogu grindžiamas procesas yra pagrindiniai teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos principai, kuriais Komisija toliau vadovausis bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis.

Komisija toliau glaudžiai bendradarbiaus su Europos Parlamentu ir Taryba per metinį ciklą. Ji ragina Tarybą ir Europos Parlamentą remiantis šia ataskaita tęsti tiek bendro pobūdžio, tiek konkrečioms šalims skirtas diskusijas. Komisija ir toliau sieks padėti valstybėms narėms įgyvendinti šių metų rekomendacijas ir bendradarbiauti su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, kad būtų apsaugotos ir sustiprintos pagrindinės Sąjungos vertybės.